

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

Cross-Cultural Learning of Burmese in Lampang

โดย

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์
พระครูสังรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน
ดร.ลำพอง กลมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากศูนย์อาเซียนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

Cross-Cultural Learning of Burmese in Lampang

โดย

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์
พระครูสังรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน
ดร.ลำพอง กลมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากศูนย์อาเซียนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Cross-Cultural Learning of Burmese in Lampang

By

Silawat Chaiwong

Phrakrusangkarak Supanut Puriwatano

Dr.Lumpong KlomKul

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Lampang Buddhist College's

B.E. 2561

Research Project Funded by ASEAN Studies Center
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อเรื่อง:	การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง
ผู้วิจัย:	ศิววัฒน์ ชัยวงศ์ พระครูสังวรวิมลคุณธรรมาภรณ์ ภูริวิมล ดร.ลำพอง กลมกุล
ส่วนงาน:	วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและแรงจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง และเพื่อวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยจะเลือก (purposive sampling) โดยใช้เทคนิค (indepth-interview) จนกว่าข้อมูลจะมีความอิ่มตัว (Saturation of Data) จากผลการวิจัย พบว่า จากสภาพปัญหาในประเทศเมียนมาร์เกิดกระแสการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ในรูปแบบของแรงงานข้ามชาติสู่ประเทศใกล้เคียง ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในนั้น โดยเฉพาะในจังหวัดลำปางก็เป็นหนึ่งในประเทศที่มีชาวเมียนมาร์เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวเมียนมาร์ค้ำนึ่งถึงอนาคตข้างหน้า ต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิม ในระหว่างการอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ชาวเมียนมาร์เริ่มเกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืน จากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปางในฐานะแรงงาน มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไปจากเดิมอย่างมาก เนื่องจากต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม กฎระเบียบข้อบังคับใหม่ๆ เช่น สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ การใช้ภาษา การสื่อสาร สภาพการทำงาน และกฎหมาย นอกจากนี้ วัฒนธรรมใหม่ยังเข้าไปหล่อหลอมความเป็นตัวตนของพวกเขาไปตามกาลเวลา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการดำรงชีวิต ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ทั้งสิ้น

Research Title: Cross-Cultural Learning of Burmese in Lampang
Researchers: Silawat Chaiwong
Phrakrusangkarak Supanut Puriwatano
Dr.Lumpong KlomKul
Department: Lampang Buddhist College's
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Fiscal Year: 2561
Research Scholarship Sponsor: ASEAN Studies Center
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

The Research on cross-cultural learning of Burmese in Lampang province aims to study the way of life and motives that make Burmese people decide to live in Lampang and to study the cross-cultural learning of the Burmese people in Lampang and to analyze adaptation processes for equitable coexistence under cultural differences. The researcher chooses (in-depth interview) the saturation of the data until the data is saturated. The nature of migrants to neighboring countries and Thailand is one of them. Particularly in Lampang, it is one of the countries where the Myanmar people live a lot. The Burmese are concerned about the future to live a better life from the original during the stay in Lampang. The Burmese began to learn cross-cultural harmony by the way of life in Lampang as a labor force. It has changed the way of life because of the need to adapt itself to the environment the new rules and regulations for example, living environment, language use, communication, working conditions and law. In addition, the new culture has shaped their identity over time. It causes of changes in life living, eating, dressing and culture. These are all the result of the transformation of globalization.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการอนุเคราะห์ให้ช่วยเหลือจากหลากหลายส่วนงาน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชวรเมธี,รศ.ดร. รักษาการผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา มจร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ให้โอกาสในการทำงานวิจัยเล่มนี้ พระราชธรรมालังการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง คณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่วิทยาลัยสงฆ์นครลำปางทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ทั้งการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร และ ดร.อนุกุล ศิริพันธ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการออกแบบโครงสร้างในการสัมภาษณ์ และเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยเสมอมา และผู้แต่งเอกสารตำราที่ใช้ในการค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนคนในชุมชนท่ามะโอ และชาวเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่องานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศกุศลผลบุญที่จะเกิดจากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตน สังคม และประเทศชาติ จงส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาข้างต้นนี้จงประสบแต่ความสุขความเจริญในชีวิต และหน้าที่การงาน

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผู้ที่สนใจที่จะศึกษารายละเอียดต่อไป

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และคณะ

๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ.....	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๒
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๒
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๒
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	๓
บทที่ ๒ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๒.๑ แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Culture).....	๔
๒.๒ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม (Structural-functionalism).....	๘
๒.๓ ทฤษฎีระบบทางสังคม (Social Systems)	๙
๒.๔ ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (Socialization).....	๑๑
๒.๕ แนวความคิดการติดต่อทางวัฒนธรรม (Acculturation).....	๑๔
๒.๖ แนวความคิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation).....	๑๕
๒.๗ แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change).....	๑๗
๒.๘ ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of Motivation).....	๒๒
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๒๓
๒.๑๐ กรอบแนวความคิด	๒๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๖
๓.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	๒๖
๓.๒ การสร้างเครื่องมือการวิจัย	๒๖
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๒๗
๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๒๗

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๒๘
๔.๑ วิถีชีวิตและแรงจูงที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง	๒๘
๔.๒ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง	๓๕
๔.๓ วิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๓๖
บทที่ ๕ บทสรุป	๔๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๔๑
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๔๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๔๘
บรรณานุกรม	๕๐
ภาคผนวก	๕๓
ภาคผนวก ก เอกสารเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์	๕๔
ภาคผนวก ข ประมวลภาพกิจกรรมการวิจัย	๖๓
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	๖๙

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพประกอบที่ ๑: กรอบแนวความคิด.....	๒๕
ภาพประกอบที่ ๒: กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง.....	๔๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทำให้เกิดการเชื่อมโยงประชากรแต่ละประเทศในโลกนี้เข้าไว้ด้วยกัน ตลอดจนวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งสำคัญอีกมิติหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งทั้งหมดที่มีลักษณะซับซ้อน ซึ่งรวมทั้งความรู้ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่นๆ รวมทั้งอุปนิสัยต่างๆ ที่มนุษย์ได้มาโดยการเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกของสังคม^๑ เมื่อมนุษย์ได้พบเจอกันความแตกต่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละคนก็จะต่างกันไป จากสิ่งที่ตนเองคุ้นเคยและได้เรียนรู้มา ดังนั้นมนุษย์จึงต้องทำการศึกษารู้อย่างลึกซึ้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความแตกต่างนี้ จนสามารถรับมือและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การคิดที่มาจากมนุษย์ เป็นผลมาจากการเรียนรู้จากมนุษย์คนอื่นๆ และความสามารถของมนุษย์ได้มาจากพฤติกรรมที่ผ่านมาในอดีตของมนุษย์ ขณะที่กระบวนการเรียนรู้ดำเนินการไปเรื่อยๆ รูปแบบของพฤติกรรมบางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ปัจเจกชนต้องเปลี่ยนไป พฤติกรรมเหล่านี้จะถูกถ่ายทอดไปยังชนรุ่นหลัง และจะเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ของมนุษย์ ดังนั้นพฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นผลมาจากการเรียนรู้

สังคมในปัจจุบันมักมีความแตกต่างกันไปในหมู่ประชากรของสังคม ในแต่ละสังคมประชากรมักเป็นกลุ่มต่างๆ ที่ต่างกันหรือสมาชิกในสังคมแบ่งออกเป็นหลากหลายพวก จึงทำให้แบบแผนบางอย่าง อาจมีอยู่ร่วมกันมากบ้างน้อยบ้างตามสถานการณ์ที่ต่างกันออกไป บางคนหรือบางกลุ่มอาจมีส่วนร่วมในแบบแผนพฤติกรรมบางอย่างของสังคมมากกว่าคนอื่นๆ หรือกลุ่มคนกลุ่มอื่น เช่น จังหวัดลำปาง เป็นพื้นที่ที่มีชุมชนชาวพม่าเข้ามาอาศัยอยู่ ศิลปะพม่า วัฒนธรรมประเพณีแบบพม่าจึงมีความโดดเด่น ดังนั้นแบบแผนบางอย่างของพฤติกรรมอาจมีอยู่ร่วมกันมากบ้างน้อยบ้าง เช่น ถ้าเป็นวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อย จะมีคนเข้าร่วมน้อย แต่ถ้าเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา จะมีคนไทยล้านนาเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก เป็นต้นย้อนกลับไปในช่วง พ.ศ. ๒๓๗๒ สถาปนาสังคมในเมืองลำปางเริ่มมีการพัฒนาทางการค้า และมีการติดต่อทางการค้า ชาวพม่าจึงได้เข้ามาในจังหวัดลำปาง ตั้งถิ่นฐานย่านท่ามะโอ ท่านางลอย ในอดีต^๒

ในปัจจุบัน ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง ไม่ใช่เป็นกลุ่มคนในจังหวัดลำปางนั้นเพียงอย่างเดียว หากยังมีชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยชั่วคราวเพื่อทำการอย่างใด อย่างหนึ่ง ปรากฏการณ์ที่พบในจังหวัดลำปาง จากรุ่นสู่รุ่น บางคนก็มีครอบครัว อยู่ในจังหวัดลำปาง บางคนก็มาทำงานเก็บเงินเพื่อส่งไปยังครอบครัวที่อยู่ประเทศพม่า และชาวพม่าถือว่าเป็นแรงงานสำคัญในจังหวัดลำปาง จะ

^๑ งามพิศ สัตย์สงวน, **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท รามการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑.

^๒ ชาญคณิต อารณ, **มินกะลาบา...เมืองลำปาง**. (ลำปาง: อารณการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๓๘.

ประกอบอาชีพใช้แรงงาน และสถานประกอบการต่างๆ ในจังหวัดลำปาง และพักอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนที่เป็นแหล่งชุมชนพม่าในอดีตโดยมีวัดศิลปะพม่าเป็นสัญลักษณ์ วันสำคัญทางศาสนาชาวพม่าก็จะแสดงตนเป็นพุทธมามกะ อยู่ร่วมกับชาวไทยล้านนาได้อย่างกลมกลืน

จากข้อความข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของชีวิตและมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง และศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืน เนื่องจากชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปางมีการเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มไทยล้านนาในจังหวัดลำปางได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิตประจำวัน ภาษาและการสื่อสาร การปรับตัวเข้ากับสังคม ตลอดจนการกลมกลืนทางสังคม ซึ่งสิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาสามารถชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของกลุ่มของประชากรในประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำปาง และมีแนวโน้มว่าในอนาคตจะยังมีกลุ่มคนจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ เข้ามาทำงานและอาศัยอยู่ในจังหวัดลำปางมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนทางบวกและทางลบ ต่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การศึกษาเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งที่สมควรศึกษาอย่างยิ่ง และยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาสังคมโดยรวมของจังหวัดลำปาง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและแรงจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตในด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นเนื้อหาการวิจัยทางด้านที่เกี่ยวกับชีวิตและมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง และศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง ซึ่งสามารถแยกออกเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้ คือ ด้านภาษาและการสื่อสาร กระบวนการกลมกลืนทางสังคม และการปรับตัวทางวัฒนธรรม

๑.๓.๒ ขอบเขตในด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยจะเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้เทคนิค การเก็บข้อมูลโดย การสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth-interview) การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัยจะเลือก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความสมัครใจในการสัมภาษณ์ โดยครอบคลุมตามประเด็นที่ศึกษากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจนกว่าข้อมูลจะมีความอิ่มตัว (Saturation of Data)

๑.๓.๓ ขอบเขตในด้านพื้นที่

ซึ่งผู้วิจัยได้เลือก ชุมชนชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชาวเมียนมาร์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับอารยธรรมล้านนาและชาวเมียนมาร์กลมกลืนกันอย่างเห็นได้เด่นชัด

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึง ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพื่อปรับตัวเข้าหากัน เช่น รูปแบบของพฤติกรรม เช่น ความคิด ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ตลอดจนการกระทำระหว่างกัน

การกลมกลืนทางวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการในการร่วมกันของกลุ่มชนทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันด้านวัฒนธรรมมาอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน ทำให้มีการปฏิสัมพันธ์กันขึ้นทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมต่อและการรับเอาวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมทั้งในแง่แบบพฤติกรรม ความคิด ทศนคติ ความเชื่อต่างๆ จนสามารถก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง กระบวนการ แบบอย่าง หรือรูปแบบ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม ตลอดจนพฤติกรรมทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการดำเนินชีวิต รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ เป็นต้น

๑.๕ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑.๕.๑ ทำให้ทราบวิถีชีวิตและแรงจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมในพื้นที่จังหวัดลำปาง และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมเพื่อยั่งยืนต่อไป

๑.๕.๒ ทำให้ได้องค์ความรู้สำหรับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในพื้นที่จังหวัดลำปาง อาทิเช่น ด้านภาษาและการสื่อสาร กระบวนการกลมกลืนทางสังคม และการปรับตัวทางวัฒนธรรม

๑.๕.๓ ทำให้ทราบกระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

บทที่ ๒

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Culture)
- ๒.๒ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม (Structural-functionalism)
- ๒.๓ ทฤษฎีระบบทางสังคม (Social Systems)
- ๒.๔ ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)
- ๒.๕ แนวความคิดการติดต่อทางวัฒนธรรม (Acculturation)
- ๒.๖ แนวความคิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation)
- ๒.๗ แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change)
- ๒.๘ ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of Motivation)
- ๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๑๐ กรอบแนวความคิด

๒.๑ แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Culture)

งามพิศ สัตย์สงวน^๑ กล่าวว่า สังคมในปัจจุบันมักเป็นสังคม ขนาดใหญ่ที่มีจำนวนสมาชิกไม่ต่ำกว่าหมื่นแสนล้านๆ คนขึ้นไป และพลเมืองในแต่ละสังคม มักแบ่งออกเป็นคนหลายกลุ่มที่แตกต่างกัน ทำให้กลายเป็นสังคมที่มีความแตกต่าง กันไปในหมู่สมาชิกของสังคมดังกล่าว จึงมักมีวัฒนธรรมใน ๒ ระดับ คือ วัฒนธรรมทั่วไปและวัฒนธรรมย่อย ขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกที่เข้าร่วมในวัฒนธรรมนั้นๆ

Linton^๒ เรียกวัฒนธรรมทั่วไปว่า general culture แต่ Redfield เรียกว่า วัฒนธรรมใหญ่ (great tradition) ซึ่งก็หมายถึง วัฒนธรรมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตทั่วไปของสมาชิกจำนวนมากของสังคม หรือเป็นวัฒนธรรมที่คนจำนวนมากในสังคมมีอยู่ร่วมกันส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมดังกล่าว จะรวมตัวกันทำให้เกิดระเบียบในสังคม แต่ละคนรู้ว่าหวังอะไรจากผู้อื่น และผู้อื่นจะปฏิบัติต่อเขาอย่างไรบ้าง เช่นในสังคมไทย คนไทยส่วนใหญ่จะนับถือพุทธศาสนา พูดภาษาไทยภาคกลาง เข้าเรียนในระบบการศึกษาที่เป็นทางการจัดโดยรัฐบาลไทย มีระบบการปกครองที่แบ่งออกเป็นส่วนกลาง

^๑ งามพิศ สัตย์สงวน, **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๓๐-๓๒.

^๒ Linton, R., **The cultural background of personality**. (New York: Appleton-Century-Crofts, ๑๙๔๕), p.๕๖.

ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นที่เหมือนกันหมดทั่วประเทศ มีคณะรัฐบาลเป็นผู้บริหารการปกครอง มีกฎหมายออกมาบังคับใช้กับทุกคนไม่มีข้อยกเว้น นอกนั้นคนไทยส่วนใหญ่มีค่านิยมที่นับถือผู้ใหญ่ เคารพผู้อาวุโส เชิดชูพระมหากษัตริย์ คนไทยส่วนใหญ่ปฏิบัติ ตามประเพณีต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง งานวันสำคัญทาง ศาสนาและงานศพ เป็นต้น ส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรม ที่กล่าวมานี้เป็นวัฒนธรรมทั่วไป ในสังคมไทย เพราะคนจำนวนมากในสังคมไทยมีสิ่งเหล่านั้นร่วมกัน อยู่

วัฒนธรรมย่อย (subculture) เป็นคำที่ Linton เรียก ส่วน Nanda เรียกว่า วัฒนธรรม เฉพาะ (cultural specialities) Redfield เรียกว่า วัฒนธรรมเล็ก (little tradition) Gans และ Norbeck เรียกว่าวัฒนธรรมย่อย (subspecific) หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรม ที่ใช้กันในกลุ่ม คนบางกลุ่มเท่านั้น ไม่ได้ใช้กันในทุกกลุ่มคนหรือโดยคนจำนวนมากในสังคม วัฒนธรรมย่อยมักเป็น ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั่วไปและมักเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทั่วไป แต่ในเวลาเดียวกันก็มักแตกต่างไป จากวัฒนธรรมทั่วไปด้วย วัฒนธรรมย่อยจะ เด่นชัดในสังคมที่มีความแตกต่างกันในหมู่ประชากร จึง มักไม่มีวัฒนธรรมทั่วไปแต่เพียงประเภทเดียว แต่จะมีแกนกลางที่เป็นวัฒนธรรมทั่วไปและมี วัฒนธรรมย่อยอยู่ จำนวนหนึ่งในสังคมนั้นด้วย

วัฒนธรรมย่อยเฉพาะกลุ่มตัวจะมีเอกลักษณ์ของตนเองด้วย วัฒนธรรมย่อย ดังกล่าวแบ่ง ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายประเภทตามสถานภาพทางสังคมประเภท ต่างๆ ดังนี้ สถานภาพทาง เพศ สถานภาพทางอายุ สถานภาพทางอาชีพ สถานภาพทาง ชนชั้น หรือวรรณะ สถานภาพทางเชื้อ ชาติ หรือชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ สถานภาพทางศาสนา เป็นต้น นอกจากวัฒนธรรมย่อยดังกล่าวซึ่ง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ชนชั้นหรือ วรรณะ เชื้อชาติ ศาสนาแล้ว ยังมีอีกหลายประเภท ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยอีกหลายอย่าง เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทำให้เกิดวัฒนธรรมย่อยเชิงภูมิภาคและวัฒนธรรม ย่อยของคนเมือง คนชนบทขึ้น เป็นต้น

ในสังคมสมัยใหม่จะมีวัฒนธรรมย่อยเชิงอาชีพอยู่ด้วยเพราะคนในสังคมมักมีอาชีพต่างๆ กัน ไปเช่น นักร้อง ดาราภาพยนตร์ หมอนวด ครูอาจารย์ นายแพทย์ นักวิทยาศาสตร์และนัก สังคมศาสตร์ เป็นต้น คนแต่ละกลุ่มดังกล่าวจะมีวัฒนธรรมย่อย ของตนที่ไม่เหมือนกลุ่มคนอาชีพอื่นๆ คนที่อยู่ในอาชีพเดียวกันมักเข้าใจกันดีกว่าคน ในอาชีพอื่น

สังคมสมัยใหม่ในปัจจุบัน มักจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีเชื้อชาติต่างๆ กัน ทำให้เกิดเป็น วัฒนธรรมย่อยเชิงเชื้อชาติหรือชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มชนกลุ่มน้อย คือ กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่าง ไปจากวัฒนธรรมทั่วไป ในสังคมไทยมีชนกลุ่มน้อยมากมาย เช่น ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ชาวไทยมุสลิม คน ไทยเชื้อสายจีน ญวน เขมร มอญ พม่า ลาว และเวียดนาม เป็นต้น คนพวกนี้มักมีภาษา ค่านิยม ความคิด ความเชื่อทางศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ต่างไปจากคนไทยที่นับถือพุทธศาสนา

นอกจากนี้ งามพิศ สัตย์สงวน^๓ ได้กล่าวไว้ว่าวัฒนธรรมแบ่ง ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. วัฒนธรรมทางวัตถุ (material culture) หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้อง สัมผัสได้ คือ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีรูปร่างขนาดและน้ำหนักแตกต่างกันไปตั้งแต่ จอบ เสียม มีด หม้อ บ้าน

^๓ อ่างอิงแล้ว, **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๕๓-๕๔

รถยนต์ รถไฟ ไปจนถึงเครื่องจักรกลประเภทต่างๆ มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากสิ่งของเครื่องใช้บางอย่างได้ เช่น เสื้อผ้า ยารักษาโรค เป็นต้น

๒. วัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุ (non-material) หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้อง สัมผัสไม่ได้ เพราะไม่มีรูปร่าง ขนาดหรือน้ำหนัก แต่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์มาก วัฒนธรรมประเภทนี้ แบ่งออกเป็น ๕ ประเภทย่อย คือ

๒.๑ สถาบันสังคม คือ ส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรม ที่เข้ามาจัดการกับปัญหาพื้นฐานของสังคม สถาบันสังคมได้แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้คือ สถาบันครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การศึกษา ศาสนา การแพทย์ สาธารณสุข เป็นต้น สถาบันสังคม คือ หัวใจของวัฒนธรรม

๒.๒ วัฒนธรรมประเภทที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม คือ วัฒนธรรมที่ช่วยทำให้เกิดระเบียบในสังคม ซึ่งบางอย่างจะเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการและบางอย่าง ไม่เป็นทางการ วัฒนธรรมประเภทนี้มี ๕ ประเภทย่อย คือ

๑) ศาสนา ในหลักศาสนาจะมีข้อห้ามต่างๆ เช่น ศาสนาพุทธมีศีล ๕ ศีล ๘ ที่ห้ามฆ่าสัตว์ พุดบด ลักทรัพย์ ต้มของมีนเมา ศาสนาจึงช่วยควบคุมทางสังคมอย่างสำคัญ

๒) ความเชื่อทางสังคม คือ ระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่เป็นของคนจำนวนมากในสังคม เช่น ในสังคมไทยคนจำนวนมากเชื่อในนรก สวรรค์ บุญ บาป การทำบุญและโลกหน้า ความเชื่อต่างๆ ดังกล่าวจะช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนให้อยู่ ในระเบียบได้

๓) ค่านิยม คือ มาตรฐานที่ใช้วัดว่าสิ่งใดมีค่าในสังคมบ้าง เมื่อสิ่งใดมีค่า คนก็อยากได้ ความเชื่อในค่านิยมของสังคม ทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคมขึ้นได้

๔) ประเพณีต่างๆ แต่ละสังคมมีประเพณีต่างๆ ที่ปฏิบัติติดต่อกันมาเป็น เวลาอันยาวนาน ประเพณีบางอย่างของไทยมีอายุหลายร้อยปี เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง เข้าพรรษา เถลิงพระชนมพรรษาและการบวชนาค เป็นต้น เมื่อคนทำตามประเพณีจะทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคมขึ้นได้

๕) กฎหมาย คือ การควบคุมทางสังคมโดยตรง กฎหมายมีความสำคัญใน สังคมสมัยใหม่ เพราะมันทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคมได้อย่างดี

๒.๓ ศิลปะ นักวิชาการยังถกเถียงกันว่าศิลปะเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุหรือไม่ใช้วัตถุในสายตาของศิลปินมักมองศิลปะเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุ ความจริงมันเป็นได้ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและไม่ใช้วัตถุด้วย ศิลปะในที่นี้ หมายถึงการสร้างสรรค์ผลงาน ในด้านต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ดนตรี การละคร นาฏศิลป์ และวรรณกรรม เป็นต้น

๒.๔ คือระบบสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อสารติดต่อกัน ภาษาในที่นี้ หมายถึง ภาษาพูด ภาษาเขียน รวมทั้งกิริยาท่าทางต่างๆ ด้วย

๒.๕ พิธีกรรม เน้นเฉพาะพิธีที่ต้องทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณีต่างๆ เช่น ใน งานศพ ประกอบไปด้วยพิธีต่างๆ ที่ทำในช่วงเวลาที่ต่างกันออกไป พิธีบางอย่างทำก่อนพิธีอื่นๆ เช่น การอาบน้ำศพ แต่งตัวมาก่อนรดน้ำ เป็นต้น

สุพัตรา สุภาพ^๔ ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่สร้างขึ้น มา โดยมนุษย์จะเป็นผู้สร้าง ทะนุบำรุง ถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่มีวัฒนธรรมคือ มีวิธีการเรียนรู้รับช่วงสืบทอดกันมาได้และสร้างสรรค์ เพิ่มเติม การที่มนุษย์สามารถสร้างวัฒนธรรมได้ดี ก็เพราะมนุษย์มีลักษณะทางกายภาพ และจิตใจเป็นพิเศษเหนือสัตว์ทั้งปวงและสิ่งนี้เองทำให้มนุษย์ แตกต่างจากสัตว์เพราะ วัฒนธรรมทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง สรุปแล้ววัฒนธรรมมีความหมาย ครอบคลุม ถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่งที่ประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี วิทยาการ และทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดและทำใน ฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

นอกจากนี้ สุพัตรา สุภาพ ยังได้กล่าวถึง วัฒนธรรมรอง (subculture) ไว้ด้วยว่า แม้แต่ชน ชาติเดียวกัน เช่น ไทย จีน แขก ฝรั่งเศส ก็ยังมีการแบ่งสิ่งที่ตนยึดถือและปฏิบัติ ต่างกับกลุ่มอื่นในชาติ ของตน เนื่องจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ตนสมัครใจเป็น สมาชิก เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มนิสิต นักศึกษา กลุ่มอาจารย์ กลุ่มพ่อค้า กลุ่มชาวนา กลุ่มทหาร ตำรวจ กลุ่มกรรมกร ฯลฯ จากที่กล่าวมา วัฒนธรรมรองจึงเป็นวัฒนธรรมที่ใช้ใน กลุ่มที่มีอาชีพ เชื้อชาติ และสภาพแวดล้อมต่างกัน ซึ่งอาจจะมี ความคล้ายคลึงกันหรือต่างกับวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นไม่มากนักน้อย โดยบุคคลแต่ละคนสามารถเลือกที่จะ ร่วมกับกลุ่มที่ตนชอบ

วัฒนธรรมรองจึงอาจจะสอดคล้องหรือขัดกับวัฒนธรรมหลักก็ได้ เช่น แพทย์ที่เป็นสมาชิก สมาคมแพทย์ ก็ต้องปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้เพื่อให้แพทย์ได้ช่วยเหลือ และเป็นที่ยิ่งของประชาชน ได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของวัฒนธรรมหลักที่ให้ทุกคนได้รับบริการที่ดีที่สุด หรือนักเรียนวัยรุ่นบางกลุ่มมีวัฒนธรรมรองว่า ถ้ารักพวกพ้องจริงต้องไปตีหรือทิ้งระเบิดขวดกับผู้ที่ไม่ถูก กับตนหรือเป็นศัตรูกับตน พฤติกรรมแบบนี้จึงเป็นการขัดกับวัฒนธรรมหลักที่ให้ทุกคนเคารพสิทธิซึ่ง กันและกัน โดยอยู่ในกรอบของกฎหมายและประเพณีอันดีงาม

วัฒนธรรมรองแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะที่เห็นได้ชัด เช่น ภาษา เสื้อผ้า กิริยาท่าทาง มารยาท ฯลฯ แต่ในที่นี้อาจจะแยกออกเป็น

๑. วัฒนธรรมรองทางเชื้อชาติ (ethnic subculture) เป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงที่มาของชน ชาติต่างๆ ที่มีบุคคลหลายเชื้อชาติอยู่ปะปนกัน จึงมีการสัมพันธ์กันภายในกลุ่มตน และกลุ่มเชื้อชาติ อื่น ทำให้ได้อิทธิพลซึ่งกันและกัน หรือจากวัฒนธรรมหลัก แต่ก็ยังมีบางสิ่งบางอย่างหลงเหลืออยู่ เช่น ดูได้จาก การแต่งกาย การเลี้ยงดูเด็ก อาหาร การกิน และภาษา เรียกว่า วัฒนธรรมรอง เช่น ชาวพม่า ก็ยังคงแต่งกายแบบพม่า อาหาร ก็ใช้น้ำมันมาก หรือชาวเขาก็กินยังคงแต่งกายแบบชาวเขา แม้จะได้รับ ความรู้ใหม่ๆ จาก เจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้มีวิถีชีวิตที่ดีกว่าเก่าก็ตาม เขาก็ยังคงใช้สำหรับ ไม่ว่าจะพูด ไทย กินอาหารไทยได้เพียงไร เป็นต้น แต่ในบางกลุ่มอาจจะใช้วัฒนธรรมของตนน้อยลงไปเรื่อย ๆ เช่น ชาวจีนกินอาหารรสจัดขึ้น ส่งลูกเข้าโรงเรียนไทย (แทนโรงเรียนจีน) หรือ ใช้ชื่อนามสกุลแบบ ไทยๆ เป็นต้น

^๔ สุพัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖), หน้า ๙๙.

๒. วัฒนธรรมรองทางท้องถิ่นหรือตามภาค (regional subculture) ในแต่ละภาค ของสังคม หนึ่งๆ จะมีร่องรอยของประวัติความเป็นมาและการเริ่มมาตั้งถิ่นฐาน ซึ่งเป็น ผลจากวัฒนธรรมที่ แตกต่างกันของผู้ที่มาตั้งรกรากอยู่ ณ ที่เดียวกัน

ในไทยก็เช่นกันในแต่ละภาคจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษาหรือเครื่องแต่งกาย ความเป็นอยู่ ภาคใต้พูดสั้นๆ และเร็ว ภาคเหนือพูดช้า ๆ ภาคเหนือใส่หม้อฮ่อม ภาคใต้ใส่ผ้าโสร่ง หรือในด้านอาหารการกินก็เช่นกัน ทางอีสานนิยมกินลาบเลือด ทางใต้ชอบกินแกงไตปลา เป็นต้น

๓. วัฒนธรรมรองทางอาชีพ (occupational subculture) อาชีพแต่ละอาชีพมักจะ มีแบบ การดำรงชีวิตต่างกัน อาชีพก่อให้เกิดประเภทของเพื่อนฝูงที่เราจะคบ กำหนดชั้นของสังคมและเป็น แบบอย่างของการดำรงชีวิต เช่น มีภาษาเป็นของตนเองที่ผู้ที่ยอยู่นอกวงการจะไม่รู้ เช่น ภาษาเทคนิค ของหมอ ของทนาย ของนักวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ที่ผู้ไม่รู้ หรือผู้ที่ไม่อยู่ในกลุ่มอาชีพนั้นจะฟังไม่เข้าใจ ของไทยเราก็เช่นกัน อาชีพเป็นเครื่อง กำหนดชั้นของสังคม เช่น อาชีพรับราชการบางคนถือว่าสูงกว่า พ่อค้า เพราะถือว่า มี เกียรติมีอำนาจ นักเกษตรมีอาชีพอย่างง่าย ๆ ในขณะที่พ่อค้ามักจะเป็นนักฉวย โอกาส และค้ากำไร

๒.๒ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม (Structural-functionalism)

Parsons เป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงมาก Parsons^๕ ได้อธิบายถึง ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม โดยมีการอธิบายทางด้านหน้าที่ (function) ไว้ว่า การที่จะเข้าใจ ระบบการกระทำของคน (action systems) หรือระบบของสังคม (social systems) นั้น Parsons เสนอรูปแบบ A G I L ซึ่งได้แก่^๖

๑. Adaptation หมายถึง การรู้จักตัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เพื่อให้เข้ากับ สถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ตามความเหมาะสมหรือตามความจำเป็น

๒. Goal attainment หมายถึง การกระทำเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

๓. Integration หมายถึง การบูรณาการความสัมพันธ์ของทั้งสามส่วนเข้าด้วยกัน คือ A,G,L

๔. Latency (pattern maintenance) หมายถึง ระบบที่ต้องมีการเตรียมพร้อมการ บำรุงรักษา หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ทั้งในส่วนของแรงจูงใจส่วนบุคคล (motivation of individuals) และรูปแบบทางวัฒนธรรม (cultural patterns)

ส่วนทางด้านโครงสร้างของ ระบบการกระทำโดยทั่วไป (structure of the general action system) Parsons ได้อธิบายไว้ว่า ประกอบไปด้วย

๑. Behavioral Organism ซึ่งจะสอดคล้องกับ Adaptation

๒. Personality System ซึ่งจะสอดคล้องกับ Goal attainment

^๕ Parsons, T., **The structure of social action.** (New York: McGraw-Hill, ๑๙๔๙), pp.๑๙๐๒-๑๙๗๙.

^๖ Ritzer, G., & Goodsman, D.J. **Sociology theory (๒th ed.).** (New York: McGraw-hill, ๒๐๐๓), pp. ๒๓๑-๒๓๒.

๓. Social System ซึ่งจะสอดคล้องกับ Integration

๔. Cultural System ซึ่งจะสอดคล้องกับ Latency (Pattern maintenance)

โดยทั่วไปแล้วทุกสังคมจะมีระบบที่สำคัญอยู่ ๔ ระบบด้วยกันดังนี้ได้แก่ ระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคมหรือชุมชน ตลอดจนระบบการดำรงหรือรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ระบบดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในแต่ละส่วน

๒.๓ ทฤษฎีระบบทางสังคม (Social Systems)

Loomis^๗ เป็นศาสตราจารย์ทางด้านสังคมวิทยาที่สำคัญคนหนึ่ง ของ Michigan State University Loomis ได้เสนอแนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับระบบทางสังคม (social systems) ซึ่งมีลักษณะบางอย่างที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ Parsons ได้นำเสนอไว้แล้วข้างต้น แนวความคิดของ Loomis เมื่อนำมาใช้ในการอธิบายระบบ ทางสังคม (social system) ยิ่งจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบทางสังคมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นอีก Loomis ได้อธิบายทั้งทางด้านลักษณะพื้นฐานทั่วไปของสังคม (elements) กระบวนการ (processes) การจัดหมวดหมู่ของโครงสร้างและหน้าที่ของส่วนต่างๆ ในสังคม (structural-functional categories) ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องกันตลอดเวลา โดยมีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (systemic linkage)

ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของสังคม ในการที่มนุษย์ทุกคนคาดว่าจะมีหรือจะต้อง เกิดขึ้นในระหว่างการติดต่อระหว่างกัน (interaction) Loomis ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานดังกล่าว นั้นจะมีอยู่ทั้งหมด ๙ ประการด้วยกัน ดังนี้

๑. ความเชื่อหรือความรู้ (belief/knowledge)
๒. ความรู้สึก (sentiment)
๓. ความมุ่งหมาย เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ (end, goal, or objective)
๔. บรรทัดฐาน (norm)
๕. สถานภาพและบทบาท (status-role)
๖. ระดับชั้นทางสังคม (rank)
๗. อำนาจ (power)
๘. การควบคุมทางสังคม (sanction)
๙. ความสะดวกสบาย (facility)

นอกจากนี้ Loomis ยังชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจของกระบวนการ ที่เป็นกระบวนการหลัก ๆ ของสังคม (master processes) ว่ามีอยู่ทั้งหมด ๖ ประการดังนี้

๑. การติดต่อสื่อสาร (communication) ข
๒. การดูแลรักษาอาณาเขตหรือเขตแดน (boundary maintenance)
๓. การเชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ (systemic linkage)
๔. การทำให้เป็นสถาบัน (institutionalization)

^๗ Loomis, C.P., *Social systems: Essays on their persistence and change.* (Princeton, NJ: Van Nostrand, ๑๙๘๕).

๕. การขัดเกลาทางสังคม (socialization)

๖. การควบคุมทางสังคม (social control)

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ Loomis ได้อธิบายถึง คือ เรื่องของเงื่อนไขของการกระทำทางสังคม (conditions of social action) ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

๑. อาณาเขต (territoriality)

๒. ขนาด (size)

๓. เวลา (time)

จากกรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบทางสังคม ตามแนวคิดทฤษฎีของ Loomis สามารถใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยเรื่องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบท ในเขตจังหวัดอุดรธานีได้เป็นอย่างดีและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้เห็น ภาพของระบบสังคมได้สมบูรณ์ขึ้น และเกิดความเข้าใจความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานที่สำคัญต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง ๙ ประการ และมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการหลักๆ ทั้ง ๖ ประการด้วย รวมทั้งเกิดความเข้าใจถึงความเข้าใจถึงเงื่อนไขของการกระทำทางสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวโยงกัน อย่างชนิดที่ไม่ อาจจะหลีกเลี่ยงได้ ระบบความสัมพันธ์ของคนที่มาอยู่กินกันฉันสามีภรรยาหรือมีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมนั้น ถึงแม้ว่าจะมีระบบทางสังคมที่แตกต่างกันออกไปแต่ก็มีกลไกทางสังคมหลายอย่างดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ที่จะช่วยทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของคนทั้งสองฝ่ายที่ต่างวัฒนธรรมกันมาอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา โดยยึดหลัก Value-Free ในการ กระทำระหว่างกันหรือการกระทำทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Weber^๘ และบรรพต วีระสัย^๙ ดังนี้

Weber^{๑๐} นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันที่สำคัญคนหนึ่ง ซึ่งได้กล่าวถึงการที่เราจะเข้าใจ (understanding ในภาษาเยอรมันใช้คำว่า Verstehen) พฤติกรรมของมนุษย์ เข้าใจถึงการกระทำทางสังคมหรือการกระทำระหว่างกันนั้น Weber^{๑๑} เสนอว่าเราต้องมี “Value-Free” ซึ่งหมายความว่า เราจะต้อง “ไม่มีอคติส่วนตัว” ใด ๆ มาตีความหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่วิจัยโดยเด็ดขาด เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดได้ เพราะในสังคมแต่ละสังคมนั้น จะมีเรื่องของค่านิยมที่ แตกต่างกันไป การตีความ การให้ความหมาย การให้ความรู้สึกต่อการกระทำต่าง ๆ ของคนในสังคมก็แตกต่างกันออกไป ไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นการกระทำอย่างเดียวกัน ในสังคมหนึ่ง ๆ อาจจะมีค่า มีความหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเรื่อง ของสัมพัทธ์วัฒนธรรม (Cultural Relativism)

^๘ Weber, M., *The theory of social and economic organization*. (New York: Oxford University, ๑๙๕๖), Press.

^๙ บรรพต วีระสัย, *สังคมวิทยา มานุษยวิทยา*. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๔).

^{๑๐} Ibid, p. ๑๔.

^{๑๑} Ibid, pp.๑๘๖๔-๑๘๖๐.

บรรพต วีระชัย^{๑๒} ได้กล่าวถึง Max Weber ไว้ว่า Weber สนับสนุนการใช้วิธีการศึกษาที่เรียกกันว่า Verstehen (Understanding) และเน้นเรื่องการใช้หลักปรนัยภาพ และการถือความเป็นกลางในเรื่อง ค่านิยมต่างๆ (objectivity and neutrality of value judgments) นอกจากนี้ Weber ให้คำจำกัดความสังคมวิทยาว่าเป็น “ศาสตร์ซึ่งพยายามเข้าใจและตีความหมายของการกระทำทางสังคม” เพื่อที่จะได้มาซึ่งคำอธิบายว่า การกระทำทางสังคมนั้นมีเหตุมีผลต่อเนื่องกันอย่างไร การกระทำทางสังคมนั้น Weber ให้ความหมายไว้กว้างมากซึ่ง รวมถึง “พฤติกรรมของมนุษย์ทุกอย่างที่ผู้กระทำใส่ความหมายเข้าไป” นั่นคือ รวมถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมนานาชนิด อย่างไรก็ตาม Weber ได้ให้ความสนใจกับการบรรยายเกี่ยวกับการกระทำหรือความสัมพันธ์ทางสังคม เขาสนใจหนักไปในการวิเคราะห์สถาบันต่างๆ รวมทั้งศาสนา เศรษฐกิจ พรรคการเมือง อำนาจทางการเมือง การจัดการต่างๆ ชนชั้น วรรณะ นคร และแม้กระทั่งดนตรี

๒.๔ ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

การขัดเกลาทางสังคมนั้นเป็นกระบวนการที่ยาวนานต่อเนื่องตลอดชีวิต (lifelong process) เกิดขึ้นตั้งแต่มนุษย์เกิดขึ้นมาในสังคม กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ เปลี่ยนสภาพทางชีวภาพ (biological being) เป็นมนุษย์ในทางสังคม (social being) ซึ่งทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ หากมนุษย์คนใดไม่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมมนุษย์คนนั้นจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างเช่นมนุษย์ปกติทั่วไป กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีภาษาเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่ใช้ในการถ่ายทอด นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ และเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความเป็นตัวตน (self) ซึ่งทำให้บุคคลมีลักษณะที่แตกต่างไปจากคนอื่นๆ ในสังคม

ลักษณะพื้นฐานทางชีวภาพของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Biological Basis of Socialization)

๑. มนุษย์ปราศจากสัญชาตญาณ (absence of instincts) มนุษย์เป็นสัตว์ที่ไม่มีสัญชาตญาณในการเรียนรู้รูปแบบทางพฤติกรรมเหมือนสัตว์ชนิดอื่นๆ มนุษย์มีแรงขับ (drive) มากกว่าสัญชาตญาณ เช่น ความหิว ความรู้สึกทางเพศ เป็นต้น

๒. มนุษย์ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (interactional needs) ในการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ในสังคมนั้น มนุษย์ไม่อาจจะอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยวหรือตามลำพัง มนุษย์จำเป็น จะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่นตลอดเวลา นับตั้งแต่มนุษย์เกิดมา ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์นั้นจะมีลักษณะที่แตกต่างจากสัตว์ชนิดอื่นๆ เพราะความสัมพันธ์ของมนุษย์นั้นยาวนานต่อเนื่องตลอดชีวิต

^{๑๒} บรรพต วีระชัย, สังคมวิทยา มานุษยวิทยา. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๕-๖.

๓. มนุษย์ต้องมีการพึ่งพาผู้อื่นตั้งแต่เกิด (childhood dependence) วัยทารกและวัย เด็ก ต้องการมีการพึ่งพาผู้อื่นยาวนานมากกว่าสัตว์อื่น เพราะในช่วงวัยดังกล่าวนี้ มนุษย์ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และเพื่อความอยู่รอด

๔. มนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้ (capacity to learn) มนุษย์จะมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ยาวนานกว่าสัตว์อื่น ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความเฉลียวฉลาดกว่าสัตว์อื่น

๕. มนุษย์มีภาษา (language) ภาษาถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก คำนิยม ทศนคติ ถ่ายทอดความรู้ใช้ในการสื่อสาร ใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์ และนอกจากนี้ยังมีการใช้เป็นระบบสัญลักษณ์ในสังคมด้วย

จุดมุ่งหมายในการขัดเกลาทางสังคม^{๑๓} (Aims of Socialization)

๑. การปลูกฝังระเบียบวินัย (basic disciplines)

๒. การปลูกฝังความมุ่งหวัง (aspirations)

๓. การสอนให้รู้จักบทบาททางสังคมและทัศนคติ (social roles and attitudes)

๔. การสอนให้เกิดทักษะ (skills)

ความเป็นตัวตน (Self)

ความเป็นตัวตน เกิดขึ้นจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและเกิดจากการที่ มนุษย์มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น การสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้นก็จะมีส่วนที่จะช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพของคนด้วย ในช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๐ ได้มีผู้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องความเป็นตัวตน ไว้ ๓ ท่าน ดังนี้

๑. Charles Horton Cooley^{๑๔} ได้เสนอใช้หลัก Looking-glass self หมายถึงการที่เราจะรู้ว่าความเป็นตัวตนของเรานั้นเป็นอย่างไร เราจะรู้จากความรู้สึก- นึกคิดของผู้อื่น ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นนั้นเปรียบเสมือนเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เราเห็นว่าตัวตนของเราเป็นอย่างไร อาจกล่าวได้ว่าความเป็นตัวตนของเรานั้นเกิดจากที่ผู้อื่น เป็นผู้ประเมินเรา ไม่ใช่เกิดจากการที่เราประเมินตัวเราเอง

๒. George Herbert Mead (๑๘๖๓-๑๙๓๑) Mead เสนอว่าการที่มนุษย์จะมีปฏิสัมพันธ์กับใครนั้น จำเป็นต้องอาศัยสัญลักษณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กัน สัญลักษณ์ที่สำคัญก็คือ “ภาษา” Mead ได้ชื่อว่า “Symbolic Interactionist” Mead ได้อธิบายถึงขั้นตอนในการ พัฒนาความเป็นตัวตน (Stages of Self) ไว้ว่ามีอยู่ ๓ ขั้นตอนดังต่อไปนี้^{๑๕}

๑.๑ The play Stage ในช่วงขั้นตอนนี้เป็นช่วงระยะเวลาที่เด็กจะลอกเลียน แบบบทบาทจากบุคคลที่เขามีความใกล้ชิดผูกพัน และเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อตัว เขา (Significant others) เช่น พ่อ แม่ เป็นต้น แต่ในช่วงขั้นตอนนี้เขาจะมีความเข้าใจใน แต่ละบทบาทเท่านั้น ยังไม่มีความสามารถในการที่จะเชื่อมโยงในแต่ละบทบาทได้

^{๑๓} Broom, L., & Selznick, P., *Sociology* (๔th ed.). (New York:Harper&Row, ๑๙๗๑), pp. ๘๔-๘๗.

^{๑๔} Cooley, C.H. *Human nature and social order*. (New York: Scribner's, ๑๙๖๔), pp.๑๘๖๔-๑๙๒๙.

^{๑๕} James, W., & Zanden, V. *Sociology* (๓rd ed.), (New York: Mcgraw-hill, ๑๙๙๓), pp. ๗๗-๗๘.

๑.๒ The Game Stage ในขั้นตอนนี้เด็กจะเริ่มเรียนรู้และเข้าใจในความหมาย ของแต่ละบทบาทมากขึ้น เช่นการเล่นเบสบอล ผู้เล่นแต่ละคนจะเรียนรู้และเข้าใจถึงบทบาทของตนเอง และผู้เล่นคนอื่นๆ เริ่มรู้จักการเชื่อมโยงบทบาทของคนอื่นๆ เข้าด้วยกัน

๑.๓ The Generalized Other Stage ในขั้นตอนนี้ เด็กจะเกิดความเข้าใจและจดจำบทบาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือในสังคม และเรียนรู้ว่าอะไร คือ พฤติกรรมที่ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร การเรียนรู้ในขั้นตอนนี้เขาจะเรียนรู้และสังเกตจากบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคมทั่วไป (Generalized other)

นอกจากนี้ Mead ได้แบ่งส่วนของความเป็นตัวตนไว้ ๒ ส่วน คือ

๑. I คือ ส่วนที่เป็นความคิดของตนเอง ไม่ใช่ความคิดของสังคม

๒. Me คือ ส่วนที่เป็นความคิดเห็นของสังคม ความต้องการของสังคม เป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นกฎข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ระเบียบ ประเพณี Me เป็นสิ่งที่ทำได้ยากกว่า I และคนในสังคมมักจะฝ่าฝืน ไม่ยอมปฏิบัติตาม

๓. Sigmund Freud^{๑๖} อธิบายเรื่องความเป็นตัวตน โดยการเสนอว่า บุคลิกภาพของ คนเรานั้นสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนดังนี้

๓.๑ Id เป็นตัวตนที่เกิดขึ้นเองโดยสัญชาตญาณ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่มี แรงขับเคลื่อนออกมาตามธรรมชาติ โดยไม่มีการคิดพิจารณาใคร่ครวญถึงเหตุผลแต่อย่างใด อยากทำอะไรก็ ทำทันที

๓.๒ Ego เป็นส่วนที่มีเหตุผล หรือเป็นตัวประสานระหว่าง Id และ Superego และเป็นตัวที่คอยคุม Id

๓.๓ Superego เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ระเบียบ ประเพณี กฎข้อบังคับ กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม ซึ่งเป็นความรู้สึกใฝ่สูง รู้จักพิจารณาว่าอะไรดี อะไรควร อะไรไม่ควร ฯลฯ Superego ของ Freud นั้นเป็นสิ่งที่คล้ายกับ Me ของ Mead

ตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคม (Agents of Socialization)

๑. ครอบครัว
๒. กลุ่มเพื่อน
๓. โรงเรียน
๔. กลุ่มอาชีพ
๕. ตัวแทนทางศาสนา
๖. สื่อมวลชน

การขัดเกลาทางสังคมในวัยผู้ใหญ่ (Adult Socialization)

Thio^{๑๗} ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการขัดเกลาทางสังคมนั้นจะไม่สิ้นสุด เฉพาะในวัยเด็กหรือวัยรุ่นเท่านั้น วัยผู้ใหญ่ก็มีการขัดเกลาด้วยเช่นกัน เพราะต้องมีการ เรียนรู้บทบาทใหม่ๆ บางครั้ง

^{๑๖} Ibid, pp. ๗๗-๗๘.

ผู้ใหญ่ก็ต้องมีการขัดเกลาทางสังคมที่เฉพาะด้านมากกว่าวัยเด็กหรือวัยรุ่น การขัดเกลาทางสังคมในวัยผู้ใหญ่มี ๓ รูปแบบ ดังนี้

Anticipatory Socialization หมายถึง กระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่บุคคลต้องเรียนรู้ถึงบทบาทในอนาคต

๑. Developmental Socialization หมายถึง กระบวนการพัฒนาบทบาทใหม่ที่จะเกิดขึ้น เช่นการพัฒนาบทบาทจากลูกสาวหรือลูกชาย เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา หรือ การเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อน เป็นต้น

๒. Resocialization หมายถึง กระบวนการขัดเกลาทางสังคมใหม่อีกครั้งหนึ่งในวัยผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะว่าบุคคลนั้นมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาท หรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตใหม่ (new way of life) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสถานภาพหรือวิถีชีวิตนั้นๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี “การปรับตัว (adaptation)” ให้ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งมีความแตกต่างไปจากวิถีชีวิตเดิมๆ

แนวคิดทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคมนั้น จะทำให้ผู้ที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมได้ เกิดความเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม และกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลในสังคม ตลอดจนเกิดความรู้ความเข้าใจถึงความเป็นตัวตน (self) ที่แท้จริงของตนเองด้วย

๒.๕ แนวความคิดการติดต่อทางวัฒนธรรม (Acculturation)

การติดต่อทางวัฒนธรรม เป็นแนวความคิดหนึ่งที่มีความหมายใกล้เคียงกับ ความหมายของคำว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (assimilation) คำว่า การติดต่อทางวัฒนธรรม (acculturation) เป็นคำที่ งามพิศ สัตย์สงวน ใช้ ซึ่งมีความหมายคล้ายคำว่า “Cultural Contact” ส่วนใน พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย: ฉบับราชบัณฑิตยสถาน^{๑๗} ได้ใช้คำว่า การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เนื่องจากกลุ่มบุคคลต่างวัฒนธรรมกัน มีการติดต่อโดยตรง ต่อเนื่องกัน ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแบบอย่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง หรือทั้งสองกลุ่ม อย่างไรก็ตามก็ยังคงดำรงชีวิตตามแบบอย่างวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ของตนอยู่ ไม่ได้ถูกทำให้ผสมกลมกลืนกันเข้าไปในอีกกลุ่มหนึ่งทีเดียว แนวคิดนี้ นิยมใช้กันในหมู่นักมานุษยวิทยา

จากความหมายของสองแนวคิดนี้คือ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมและการติดต่อทางวัฒนธรรม มีความแตกต่างกันคือ เมื่อผ่านกระบวนการ “การผสมกลมกลืน” แล้ว สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งจะยอมรับค่านิยมและวัฒนธรรมของอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งมาประพฤติปฏิบัติ จนทำให้ไม่หลงเหลือเอกลักษณ์เดิมของกลุ่มตน แต่เมื่อผ่านกระบวนการ “การติดต่อทางวัฒนธรรม” แล้ว

^{๑๗} Thio, A., *Sociology: A brief introduction (๔th ed.)*, (Boston: Allyn and Bacon, ๒๐๐๐), p. ๘๗.

^{๑๘} ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย: ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. (พิมพ์ครั้งที่ ๒), ไทยแลนด์เอตลาส, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้ง)

ยังคงเหลือแบบอย่างของวัฒนธรรม ของกลุ่มอยู่ ไม่ได้ถูกผสมกลมกลืนไปหมด เช่นแนวคิดแรก
อย่างไรก็ตามการติดต่อทาง

วัฒนธรรม เป็นแนวความคิดที่ถือเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การผสมกลมกลืน ใน
ระยะเวลาต่อมา

Vaughan^{๑๙} กล่าวถึง Acculturation ไว้ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ ระหว่างคนสอง
วัฒนธรรม ที่บ่อยครั้งจะมีการก่อให้เกิดหรือการนำไปสู่การพิจารณา เกี่ยวกับการขอยืมทาง
วัฒนธรรม (cultural borrowing) โดยกลุ่มที่อ่อนแอกว่า (weaker group) มักจะรับเอาวัฒนธรรม
จากกลุ่มที่มีอำนาจและความมั่งคั่งมากกว่า (power and wealth of the dominant group)

Kottak^{๒๐} ได้กล่าวถึง Acculturation ไว้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมอย่าง
หนึ่ง โดยมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ กลุ่มคนทั้งหลายมีการติดต่อกันทาง
วัฒนธรรม โดยที่แต่ละฝ่ายหรือทั้งสองฝ่ายนั้นมีการ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมกันในขณะที่มีการ
ติดต่อกัน^{๒๑} Acculturation นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเฉพาะเพียงบางส่วนเท่านั้น
บางส่วนของวัฒนธรรมเดิมของตนเองยังคงมีอยู่ ต่อไป ยังไม่มีการละทิ้งไปโดยสิ้นเชิง

๒.๖ แนวความคิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation)

แนวคิดเรื่องการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เป็นนโยบายที่รัฐบาลไทยพยายาม ใช้ เพื่อให้
ชนกลุ่มน้อยเข้าผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มใหญ่ โดยพยายามให้ชนกลุ่มน้อย ค่อยๆ เปลี่ยนวิถีชีวิต
ขนบธรรมเนียมประเพณีของตนให้กลมกลืน หรือสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ จนในที่สุด
ชนกลุ่มน้อยจะไม่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

นโยบายการผสมกลมกลืนของรัฐบาลไทยที่มีผลต่อชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ได้แก่ “การ
ประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ รัฐบาลไทยได้ประกาศ ใช้พระราชบัญญัติฉบับ
แรกมีสาระสำคัญกำหนดให้ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรไทย เป็นคนไทย ไม่ว่าจะมียิดา มารดาเป็น
สัญชาติใด”^{๒๒} การที่รัฐบาลกำหนดให้สัญชาติแก่บุคคลที่เกิดในประเทศไทยน่าจะเป็นเพราะรัฐบาลได้
ตระหนักถึงความสำคัญของสัญชาติว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความผูกพันทางการเมือง และทางจิตใจ
ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลไทย พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดในมาตรการ
ทั้งหลายที่รัฐบาลต้องการผสมกลมกลืน และนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีมาตรการอันแจ่มชัดแสดงให้เห็น
ถึงการใช้นโยบายรัฐบาลในเรื่องนี้ซึ่งได้กลายมา เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย

^{๑๙} Vaughan, E., *Sociology: The study of society*. Upper Saddle River, (NJ: Prentice-Hill, ๒๐๐๑), p. ๔๖.

^{๒๐} Kottak, C.P. *Anthropology*. (New York: McGraw-Hill, ๒๐๐๐), p. ๗๔.

^{๒๑} Ibid., pp. ๑๔๙-๑๕๒.

^{๒๒} ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, *ชาวจีนในประเทศไทย*. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, ๒๕๑๗), หน้า ๕๒.

Burkey^{๒๓} เสนอกระบวนการผสมกลมกลืนว่าจะต้องเกิดจาก ๒ ฝ่าย คือ เกิดจากชนกลุ่มน้อยเองและชนกลุ่มใหญ่ เพราะเมื่อชนกลุ่มน้อยต้องอาศัยอยู่อย่างถาวรในประเทศนั้นๆ ก็จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติ ตามค่านิยม บรรทัดฐาน กฎ ระเบียบต่างๆ ที่สังคมใหญ่บัญญัติขึ้น ชนกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศก็ต้องสร้าง กฎเกณฑ์ขึ้น เพื่อสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน กระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการสร้างความผสมกลมกลืน จะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม สังคม ประชากร เอกลักษณ์ ฯลฯ เพราะแต่ละส่วนต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน คือ เมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนไป เนื่องจากการยอมรับวัฒนธรรมของสังคมใหญ่ มาประพฤติปฏิบัติ โครงสร้างทางสังคมก็ต้องเปลี่ยนไป เพื่อรองรับวัฒนธรรมใหม่ เอกลักษณ์ ทัศนคติ ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนให้ผสมกลมกลืนด้วย

Foster^{๒๔} อธิบายถึงการกลืนกลายทางวัฒนธรรมไว้ว่า การกลืนกลาย ทางวัฒนธรรม คือ ปรากฏการณ์ที่วัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองวัฒนธรรมมาพบและสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอในระยะเวลาอันยาวนานและต่อเนื่องและได้มีการหยิบบ่ม แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันใช้ในที่สุด ต่างฝ่ายต่างรับเอาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งมา เป็นของตนอย่างแยกไม่ออก จนเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา ซึ่งไม่มีร่องรอยของ วัฒนธรรมเดิมหลงเหลืออยู่เลย

Spicer and Barnett^{๒๕} ต่างก็อธิบาย ไว้ตรงกันว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จะจบลงตรงที่วัฒนธรรมที่ แตกต่างกันสองวัฒนธรรมถูกกลืนกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ไปแล้ว กล่าวคือ วัฒนธรรม เดิมถูกเปลี่ยนไปอย่างสมบูรณ์ (ตามแนวคิดอุดมการณ์)

การกลืนกลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้ใน ๒ ระดับ ระดับแรกเป็นการกลืนกลาย ทางสังคม (social assimilation) ได้แก่ การที่คนจากสองวัฒนธรรมรับเอาวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามไปเป็นของตนหมดสิ้น แต่เป็นการประพฤติปฏิบัติกันภายนอกเท่านั้น ยังไม่ถึงขั้น ถึงเนื้อถึงตัวเท่าใด เช่น นาย ก. และนางสาว ข. รู้จักชอบพอกัน คบกันนาน ๆ ต่างก็ชอบกัน เพื่อที่จะได้ชอบกันยิ่งขึ้นไป ก็ จะพยายามทำตามใจกัน คือเลิกนิสัยเดิมของตนไปทำ ตามอย่างอีกฝ่าย (ส่วนใครจะเป็นฝ่ายฝันและใครจะเป็นฝ่ายปฏิบัติตามอยู่ ที่ปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆ เช่น วัฒนธรรมของใครจะแข็งแรงกว่าใครของใครสะดวกดี กว่าใคร และจำนวนคนฝ่ายใดมากกว่า) จนเกิดการเคยชิน หลังจากที่ได้ชอบกันและทำ ถูกใจกันนานๆ เข้า ก็แต่งงานกัน ถึงขั้นแต่งงานกันนี้จะเป็นเรื่องของการกลืนกลายทาง ชีวภาพ (biological assimilation) ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของปรากฏการณ์ของการกลืนกลาย ทางวัฒนธรรม หมายความว่า สองวัฒนธรรมกลืนกันจริงๆ อย่างสมบูรณ์เพราะจะมี สมาชิกรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาแสดง ตนเป็นคนในวัฒนธรรมใหม่อันเกิดจากวัฒนธรรมเดิม สองวัฒนธรรมมารวมกัน การกลืนกลายทางชีวภาพจะเกิดได้ยากและเกิดได้ในอัตราที่ น้อยกว่าการกลืนกลายทางสังคม

^{๒๓} Burkey, R.M., Ethnic & racial group, *The dynamics of dominance*. (Menlo Park, CA: Cummings, ๑๙๗๘), p. ๑๕.

^{๒๔} Foster, G.M., *Applied anthropology*. (Boston: Little, Brown and Company, ๑๙๖๙, p. ๓๗.

^{๒๕} นิยพรธณ วรณศิริ, *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๖๙.

ในทางมานุษยวิทยา วัฒนธรรมจะเน้นการกลืนกลายทางด้านวัฒนธรรมมากกว่าการกลืนกลายทางชีวภาพ การกลืนกลายทางวัฒนธรรมนั้น มักจะใช้คำว่า Assimilation ซึ่งเป็นกระบวนการที่คนกลุ่มใหญ่ (majority group) กลืนกลายชนกลุ่มน้อย (minority group) เข้าใจว่าในการศึกษาเรื่องนี้ น่าจะเป็นการกลืนกลายทางวัฒนธรรมมากกว่าทางชีวภาพ (ถ้ามีการกลืนกลาย เกิดขึ้น)

๒.๗ แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change)

สนิท สมัครการ^{๒๖} ได้กล่าวถึง ความหมาย คำจำกัดความ คำว่า “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม” (cultural or culture change) มักจะมีคนเขียนหรือพูด รวมกันไปกับคำว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” (social change) อยู่เสมอ มีอยู่ไม่น้อย เหมือนกันที่ใช้คำสองคำนี้ในความหมายอย่างเดียวกัน บางคนก็เขียนขึ้นต้นด้วยคำว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่พออธิบายกลับพูดถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปก็มีบางคนเพื่อตัดปัญหาเลยใช้คำทั้งสองผนวกกันเข้ากลายเป็น “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม” (social and cultural change or socio-cultural change) ไปเลยก็มีไม่น้อย^{๒๗}

แม้ว่านักสังคมศาสตร์หลายท่านไม่นิยมแยกคำว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ออกจากคำว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็ตาม แต่ก็มีนักสังคมศาสตร์จำนวนไม่น้อย เช่นกันที่แยกคำดังกล่าวออกจากกันพร้อมทั้งให้ความหมายที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน พอสมควร ถ้าพิจารณาเป็นกลุ่มก็อาจจำแนกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่มุ่งเน้นอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมักจะเป็นนักมานุษยวิทยาเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกลุ่มที่มุ่งเน้นอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนมากมักจะเป็นนักสังคมวิทยา และก็มีนักรัฐศาสตร์รวมอยู่ด้วยไม่น้อยเช่นกัน ที่แบ่งแยกตัวเองเช่นนี้น่าจะสืบเนื่อง มาจากเนื้อหาทางวิชาการของแต่ละสาขาวิชามากกว่าอย่างอื่น คือว่าวิชามานุษยวิทยา นั้นเน้นศึกษาถึงวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ (การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ในเวลาช้านานเรียกว่าวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม) ส่วนนักสังคมวิทยานั้นมุ่งเน้นศึกษาสังคมมนุษย์ ซึ่งย่อมจะมีทั้งโครงสร้างของสังคม การจัดระเบียบสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมรวมอยู่ด้วย ฉะนั้นคำว่า “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม” และ “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” จึงมีที่มา ที่อยู่และความหมายที่แตกต่างกันออกไปด้วยเหตุผลดังกล่าว

อย่างไรก็ดี โดยที่สังคมกับวัฒนธรรมนั้นแม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งเดียวกัน แต่ก็มักจะอยู่ควบคู่กันไปเสมอ ไม่มีสังคมมนุษย์สังคมใดไม่ว่าอดีตหรือในปัจจุบันก็ตามที่จะอยู่ได้ โดยปราศจากวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมคือ “วิถีชีวิตทั้งหมดของสังคมใดสังคมหนึ่ง”^{๒๘} ส่วนสังคม (society) นั้น หมายถึง “กลุ่มชนที่รวมกันอยู่อย่างมีระเบียบภายใต้วิถีชีวิตแบบใดแบบหนึ่ง” หรือถ้าจะพูดอย่างง่ายก็คือว่า สังคมนั้น ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ มารวมกันเข้า และวัฒนธรรมก็ได้แก่นแนวทางพฤติกรรมที่คน แต่

^{๒๖} สนิท สมัครการ, การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๕.

^{๒๗} Ogburn, W. F. *Social change*. (New York: Viking Press, ๑๙๖๒)

^{๒๘} Linton, R. *The cultural Background of personality*. (New York: Appleton-Century-Crofts, ๑๙๔๕), p. ๓๐.

ละกลุ่มยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อๆ กันมา^{๒๙} ด้วยเหตุนี้สังคม และวัฒนธรรมจึงไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ เพราะโดยคำจำกัดความแล้ว มนุษย์ ก็คือ “สัตว์ที่มีวัฒนธรรม” (cultural animal) นั่นเอง ถ้าไม่มีวัฒนธรรมมนุษย์ก็คงจะมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กับสัตว์อื่นทั่วไป สิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่นก็คือ วัฒนธรรมซึ่งเป็นสมบัติทางสังคมของมนุษย์โดยเฉพาะ มนุษย์ได้รับวัฒนธรรมมา ด้วยการเรียนรู้มีใช้ติดตัวมาโดยกำเนิด ฉะนั้น การเรียนรู้จึงเป็นคุณลักษณะสำคัญมากประการหนึ่งของมนุษย์และเราอาจตั้งเป็นข้อสมมุติฐานได้ว่าการที่มนุษย์มีความคิด ทักษะภาพ (perception) รวมทั้งพฤติกรรมแตกต่างกันออกไปนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้เรียนรู้แตกต่างกันมากกว่าสาเหตุอื่น ข้อสมมุติฐานนี้ปัจจุบันได้รับการยอมรับกัน อย่างกว้างขวางในวงการสังคมศาสตร์

เมื่อวัฒนธรรมและสังคมมีความแตกต่างกันเช่นนี้ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม กับการเปลี่ยนแปลงสังคมจึงน่าจะไม่ใช่สิ่งเดียวกันแน่นอน การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม น่าจะหมายถึง การเปลี่ยนในระเบียบแบบแผน ธรรมเนียม ประเพณี หรือ แนวกำหนดพฤติกรรมมากกว่าอย่างอื่น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นน่าจะหมายถึง ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะพฤติกรรมสังคม (social behavior) หรือการกระทำทางสังคม (social action) อันสืบเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน (social relations) มากกว่าอย่างอื่น

การเปลี่ยนแปลงที่ควรพิจารณากันในที่นี้หมายถึง “ความแตกต่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในช่วงเวลาหนึ่งขององค์กรหนึ่ง ซึ่งยังคงตัวอยู่ได้” (Change is a succession of differences in time in a persisting identity.)^{๓๐}

สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้พอสมควร ณ ที่นี้ก็คือนิยามว่า “ความแตกต่างที่ ต่อเนื่องกัน” “ช่วงเวลา” และภาวะ “ซึ่งยังคงตัวอยู่ได้” ขององค์กรใดองค์กรหนึ่งความ แตกต่างที่ต่อเนื่องกันนั้น ให้เห็นเงื่อนไขในเรื่องเวลารวมอยู่ด้วย ซึ่งต้องการที่จะให้ผิด แยกไปจากความแตกต่างที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเคลื่อนไหว หรือการกระทำต่อกัน (interactions) ด้วยเหตุนี้เมื่อพูดถึง “การเปลี่ยนแปลง” จึงมิได้หมายถึงความแตกต่างเฉยๆ แต่หมายถึง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป และความแตกต่างที่เกิดขึ้นนั้น ก็ได้ ทำให้องค์กรเดิมต้องแตกหักไป หากแต่เป็นเพียงการปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมส่วนประกอบภายในขององค์กรนั้น ซึ่งอาจเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยหรือส่วนมากก็ได้ ฉะนั้น เราจึงมีคำว่า “ขององค์กรหนึ่งซึ่งยังคงตัวอยู่ได้” ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในรูปร่าง ของหินที่อยู่ริมทะเลที่ถูกกระแสน้ำกัดกร่อนเป็นเวลาหลายพันปี ย่อมจะมีรูปร่างผิดแยกไปจากเดิมไม่มากนัก แต่ถึงจะเปลี่ยนรูปร่างไปอย่างไร หินก็ยังคงเป็นหินอยู่ เช่นนี้ เป็นต้น หรือเราอาจจะดูการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างหรือสัมพันธ์ภาพของ สมาชิกในครอบครัวหนึ่ง ซึ่งในเวลาที่ผ่านมาไปนานพอสมควรก็อาจทำให้ บทบาทหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา พ่อแม่และลูกๆ เปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ครอบครัวก็ยังคงเป็นสถาบันสังคมหนึ่งที่เรียกว่าครอบครัวอยู่ตามเดิมเช่นนี้เป็นต้น

^{๒๙} Herskovits, M.J. *Man and his works*. (New York: Knopf, ๑๙๔๘), p. ๒๙.

^{๓๐} Nisbet, R., *Social change*. (New York: Harper Torchbooks, ๑๙๗๒), p. ๑.

องค์ประกอบที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงก็คือเวลาที่แตกต่างกันเวลาจะเป็น เครื่องชี้ว่าได้มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าเวลาผ่านไปแล้วหนึ่งร้อยปี คนโสด และคนที่มีความรักแล้วในสังคมไทยก็ยังมีพฤติกรรมสังคม มีความสัมพันธ์ทางสังคม มีบทบาทและสถานภาพเหมือนเดิมเช่นนี้เราก็ถือได้ว่า ไม่มีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นในกรณีนี้ แต่ถ้าหากว่าความสัมพันธ์ทางสังคมบางอย่างเกิดเปลี่ยนไปเป็น ผลให้มีการเปลี่ยนพฤติกรรมไปด้วยแล้วย่อมถือว่ามีเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้น แน่นนอน ตัวอย่าง เมื่อร้อยปีมาแล้วสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยมีอยู่แตกต่างไปจากสถานภาพและบทบาทของสตรีในปัจจุบันมาก นับตั้งแต่เป็น “ข้างเท้าหลัง” ไม่มี โอกาสเรียนหนังสือ บทบาทส่วนใหญ่ก็มีอยู่แต่ภายในครอบครัว ฯลฯ ได้เปลี่ยนมาเป็น เท่าเทียมกับชาย มีโอกาสเรียนหนังสือได้มาก รวมทั้งสามารถทำงานนอกบ้านและ บริการสาธารณะต่างๆ ได้ไม่แพ้ชายเท่าใดนักนั้น ย่อมนับได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทาง สังคม โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับสตรีไทยเกิดขึ้นอย่างมากในช่วงเวลาหนึ่งศตวรรษที่ ผ่านมา

แม้ว่าจะเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางสังคมไปมากมายเพียงไร สตรีไทยก็ยังคงเป็น สตรีอยู่อย่างเดิมคือ “ยังคงลักษณะขององค์กรเดิม” ไปได้ สตรีหาได้กลายเป็นบุรุษไป แต่อย่างไรก็ตาม นี่คือความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบในเรื่องความแตกต่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันภายในช่วงเวลาที่กำหนดและยังสามารถรักษาความเป็นตัวเองไว้ได้อยู่

ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนของการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งย่อมจะมี “วิถีชีวิต” เป็นของตนเอง คำว่า แบบแผนการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตนี้ ถ้าเราจะพิจารณากันโดยเคร่งครัดแล้ว เราก็จะ พบว่า เป็นสิ่งที่ยากจะมองเห็นหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง ตามปกติแล้วนักสังคมศาสตร์ โดยทั่วไปจะศึกษาสังเกตพฤติกรรมของมนุษย์ที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันแล้วพิจารณาหาหลักเกณฑ์หรือแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อกัน ฉะนั้นแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อกัน จึงอาจถือได้ว่าเป็นข้อกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ได้ แต่ข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ความประพฤติของคนนั้นมีความแตกต่างในเรื่องอำนาจบังคับ (sanction) อยู่พอสมควร บางเรื่องก็มีบทลงโทษรุนแรงถ้ามีการฝ่าฝืนเกิดขึ้น แต่บางเรื่องก็ มิได้มีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนแต่อย่างใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญที่มีอยู่ต่อสังคมโดยส่วนรวม ด้วยเหตุนี้เราจึงพบว่าธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างผู้คนละเลยไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีใคร ถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกับธรรมเนียมประเพณีบางประการที่มีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนเข้มงวดมาก ธรรมเนียมประเพณีหรือข้อกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ แบบนี้ตามปกติแล้วมักจะเกี่ยวกับความอยู่รอดของสังคม หรือไม่ก็เป็นสิ่งซึ่งสังคม ถือว่ามีคุณค่าสูงควรสงวนรักษาไว้มากกว่าการเปลี่ยนแปลง

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น ในทางปฏิบัติแล้วยากที่จะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด แต่ในทางทฤษฎีหรือโดยอุดมคติแล้ว เราอาจแยกวิเคราะห์ดังที่ได้พิจารณามาแล้วแต่ต้น คือว่า ถ้าเราสนใจความสัมพันธ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เราก็อาจเรียกได้ว่าเป็นการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ แต่ถ้าเรามุ่งศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงในระเบียบประเพณี ธรรมเนียมวิถีปฏิบัติต่างๆ ของคนในสังคม เราก็อาจเรียกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกตก็คือว่าแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคม ก็จะไม่แตกต่างไปจากธรรมเนียมประเพณีหรือข้อกำหนดพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ เท่าใดนัก และอาจเป็นเพราะเหตุนี้กระมังที่นักสังคมศาสตร์จำนวนไม่น้อยไม่นิยมแยก คำว่า การเปลี่ยนแปลงทาง

สังคมและวัฒนธรรมออกจากกัน เพราะในท้ายที่สุดการเปลี่ยนแปลงก็จะมีผลกระทบต่อทั้งสองลักษณะดังกล่าวเสมอ

โดยหลักการทั่วไปเมื่อพูดถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น อาจเกิดขึ้นได้เสมอ เนื่องจากสังคมมี

๑. การประดิษฐ์ (Invention)
๒. การค้นพบ (Discovery)
๓. การแพร่กระจาย (Diffusion)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น บางครั้งอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าทางวัฒนธรรมได้ (cultural lag) เนื่องจากอัตราของการเปลี่ยนแปลงนั้นเร็วหรือ ช้าไม่เท่ากัน ในขณะที่สิ่งหนึ่งมีการพัฒนาหรือเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วมาก เร็วมากกว่าอีก สิ่งหนึ่ง จนกระทั่งสิ่งนั้นพัฒนาหรือเจริญไม่ทัน เช่น การที่มนุษย์นำเอาเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้มากมายในชีวิตประจำวัน แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงช้าหรือเจริญเติบโตช้ามาก และไม่ทันกับความเจริญทางด้านวัตถุเครื่องมือ เครื่องใช้ ก็คือเรื่องของจิตใจคน ซึ่งปรากฏว่าลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดความล่าช้าทางวัฒนธรรมขึ้นในสังคม ดังนั้นถ้าหากเราเปรียบเทียบกันถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เร็ว หรือช้าไม่เท่ากัน เพราะในขณะที่วัตถุมีความเจริญอย่างมากและรวดเร็ว แต่สภาพ จิตใจของคนเรากลับไม่ได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นหรือทำให้เจริญมากขึ้นเหมือนกับการ พัฒนาทางด้านวัตถุ ซึ่งมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่า ดังนั้นสิ่งที่พัฒนา ช้ากว่าหรือเจริญช้ากว่าจึงเป็นความล่าช้าทางวัฒนธรรม

ในการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น ได้มีผู้ศึกษาอยู่ หลายท่านด้วยกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยได้ กล่าวถึงปัจจัยที่ว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอาจจะ กล่าวได้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

๑. ปัจจัยด้านนิเวศวิทยา ซึ่งได้แก่ ทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน ทรัพยากรรอบๆ หมู่บ้าน สภาพภูมิประเทศ ที่ดิน ที่น้ำ ที่ราบ หนองน้ำตามธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศของ ชุมชน อาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่บ้างไม่มากก็น้อยเช่น ถ้าหากชุมชนตั้งอยู่ในสภาพนิเวศวิทยาที่เหมาะสม ทำให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า ดียิ่งขึ้น

๒. ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค รัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติโดยการเร่งสร้างถนนหนทาง ไฟฟ้า โรงเรียน ทำให้ชุมชน ชนบทได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น เมื่อถนนหนทางสามารถเข้าไปถึงหมู่บ้าน ชาวบ้านจะ สามารถนำผลผลิตนำไปสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว และมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน

๓. ปัจจัยด้านการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็น เรื่องที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่น่าสังเกตได้ง่ายก็คือ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบทในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่ในเรื่องของครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม อย่างหนึ่ง

๔. ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน การสื่อสารมวลชนมีอิทธิพลอย่างมากและรวดเร็ว ต่อชุมชนมาก ในปัจจุบัน ทำให้ชาวชนบทได้รับข่าวสารต่างๆ อยู่ตลอดเวลา นำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

๕. ปัจจัยด้านชาติพันธุ์ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีวัฒนธรรมประเพณีที่ แตกต่างกัน ไม่มากก็น้อยบางวัฒนธรรมอาจจะเอื้ออำนวยในการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง ได้รวดเร็วบางวัฒนธรรม อาจจะยังคงอยู่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนักทั้งนี้เป็นเพราะว่า วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มีอิทธิพล ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มอาจจะไม่นิยม “แต่งงานข้าม ชาติพันธุ์” ทำให้การรับเอา วัฒนธรรมใหม่มาปฏิบัติในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ก็น้อยลง การเปลี่ยนแปลง ทางสังคม และวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นได้ช้า

๖. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลหรือสมาชิกแต่ละคนในชุมชนก็มีส่วน ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้วยเหมือนกัน ทั้งนี้ เพราะว่าถ้าหากบุคคลได้รับการ ศึกษาสูง มีประสบการณ์ต่างๆ จากการทำงาน หรือการท่องเที่ยวอาจทำให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ ง่ายกว่าบุคคลอื่นๆ ตลอดจนบุคลิกภาพของ ผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความฉลาด และความสามารถใน การพัฒนาท้องถิ่น อาจมีส่วนใน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้เช่นกัน

จากแนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ทำให้เกิดแนวคิดหนึ่งตามมาก็คือ หากสังคมใดที่ยอมที่จะมีการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในสังคมของตน โดยไม่มีการปฏิเสธ ปล่อยให้ วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาโดยมีการยอมรับ และ นำแนวความคิด ทศนคติ ค่านิยม รูปแบบ พฤติกรรม รูปแบบในการดำเนินชีวิต มาใช้ใน ชีวิตประจำวัน หากเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้วิถีชีวิตหรือ วัฒนธรรมที่มีอยู่แต่เดิมเปลี่ยนแปลงไปหรือเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า วัฒนธรรมเบี่ยงเบน ในทาง ตรงกันข้าม หากวัฒนธรรมใดที่เข้ามาในสังคมของตน แล้วสังคมนั้นเกิดการไม่ยอมรับหรือเกิดการ ปฏิเสธ ก็แสดง ให้เห็นว่า สังคมนั้นยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง (cultural identity) ได้เป็นอย่างดี บางสังคมอาจจะมีลักษณะของการหลงใหลในวัฒนธรรมของตนเอง (Ethnocentrism) ค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นหากพบว่า สังคมใดที่มีลักษณะของการหลงใหลใน วัฒนธรรมของตนเอง (Ethnocentrism) สูงมาก ก็จะมีลักษณะที่จะต่อต้าน หรือไม่ยอมรับวัฒนธรรม ของชาติอื่นได้ง่าย ไม่ยอมมีการเปลี่ยนแปลงหรืออาจจะมีการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ ค่อนข้างน้อย แต่ในโลกของความเป็นจริง ทุกสังคมนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอๆ แต่อาจมี ลักษณะช้าหรือเร็ว มากหรือน้อยต่างกันไป ไม่มีสังคมใดหยุดนิ่งอยู่กับที่ ทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมที่ พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนาก็ตาม ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อความอยู่รอด ทันท่อ เหตุการณ์ ทันท่อกระแสของสังคมโลกต่อไป

จากกรอบแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผู้วิจัยต้องการนำมาใช้ในการอธิบาย และ วิเคราะห์ปรากฏการณ์เรื่อง การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในเขต จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องตามหลักวิชา และเข้าใจถึง ภาพรวมทั้งหมดทุกด้านในวิถี ชีวิตของผู้ที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม รวมทั้งทราบถึง ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการแต่งงาน ข้ามวัฒนธรรม

๒.๘ ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of Motivation)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบท ในเขตจังหวัดอุดรธานี คือเรื่องแรงจูงใจ อะไรคือแรงจูงใจให้คนที่มีความวัฒนธรรมแตกต่างกันมาอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาและมีการตั้งถิ่นฐานตั้งรกรากอย่างถาวรอยู่ในสังคมไทยเรา ซึ่งเรื่องนี้ Maslow^{๓๑} ได้อธิบายไว้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นจะถูกผลักดันด้วยความต้องการที่จำเป็นตามลำดับขั้น (Maslow's Motivation Theory) โดยกล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์นั้นมีหลายอย่าง และความต้องการเหล่านั้น ไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการใดที่เกิดขึ้นแล้ว หากไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ ความต้องการนั้นก็จะยังคงมีอยู่ต่อไปและจะไปผลักดันพฤติกรรมของมนุษย์ตลอดเวลา จนเป็นเหตุทำให้ความต้องการในขั้นต่อไปเกิดขึ้นได้ยากอีกด้วย แต่เมื่อความต้องการนั้นๆ ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอหรืออยู่ในระดับที่มีความพึงพอใจแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นอื่นๆ อีกต่อไปตามลำดับ อาจจะกล่าวได้ว่าเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นต้นแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการขั้นอื่นๆ เข้ามาแทนที่หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ความต้องการในระดับต่ำเมื่อได้รับการตอบสนอง แล้วความต้องการในระดับสูงก็จะเข้าไปแทนที่และจะพัฒนาขึ้นตามลำดับแต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของคนแต่ละคนด้วย ความต้องการที่จำเป็นเหล่านี้จะเรียงลำดับ จากต่ำไปสู่ระดับสูง โดยแบ่งลำดับความต้องการที่จำเป็นของมนุษย์ไว้ ๗ ขั้นโดยภาพรวมแล้วความต้องการ ทั้ง ๗ ขั้นนี้ Maslow แบ่งออกเป็น ๒ ระดับได้ดังนี้คือ ความต้องการระดับที่หนึ่ง เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (basic needs) ซึ่งได้แก่ความต้องการขั้นที่ ๑ และขั้นที่ ๒ ส่วนความต้องการระดับที่สอง เป็นความต้องการขั้นที่สูงขึ้นมา (growth needs) ซึ่งได้แก่ความต้องการขั้นที่ ๓ ถึงขั้นที่ ๗ บางคนสามารถบรรลุถึงความต้องการได้ถึงขั้นที่ ๗ บางคนไม่อาจจะบรรลุถึงขั้นที่ ๗ ได้ เพราะมนุษย์มีประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น บางคนหย่าร้าง บางคนตกงาน เป็นต้น

ความต้องการ ทั้ง ๗ ขั้นมีดังนี้

ขั้นที่ ๑ ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์และสิ่งที่มีความจำเป็นที่สุดของการดำรงชีวิต เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ น้ำ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน ความต้องการในการขับถ่าย ความต้องการที่จะต้องได้รับการบำบัดทางเพศ เป็นต้น ซึ่งเป็นการตอบสนองภายในช่วงระยะเวลาและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ถ้าหากร่างกายไม่ได้รับการตอบสนองในขั้นนี้แล้ว ชีวิตก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

ขั้นที่ ๒ ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกายแล้วความต้องการความปลอดภัยก็จะเข้ามาแทนที่ มนุษย์มีความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองในด้านความปลอดภัย ปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นธรรมชาติโดยทั่วไปของมนุษย์

ขั้นที่ ๓ ความรู้สึกเป็นเจ้าของและความต้องการความรัก (belongingness and love needs) เมื่อความต้องการสองขั้นแรกของมนุษย์ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่อยู่ในระดับที่สูงกว่าก็จะเข้ามาแทนที่ และครอบงำพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น ความต้องการในขั้นนี้ก็คือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความต้องการความรัก นับตั้งแต่พอ

^{๓๑} Maslow, A.H. *Motivation and personality*. (New York:Harper&Row, ๑๙๗๐), pp. ๓๕-๕๑.

แม้ญาติพี่น้อง สามีหรือภรรยา เพื่อนฝูง ตลอดจนบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตของตน ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการที่จะให้บุคคลอื่นยอมรับ หรือเห็นความสำคัญของตนเอง

ขั้นที่ ๔ ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องหรือได้รับเกียรติจากสังคม (esteem needs) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องชมเชยจากสังคม หรือต้องการได้รับเกียรติ จากสังคม ในขั้นนี้ถือเป็นความต้องการทางสังคมอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เป็นความต้องการ ที่ต้องการให้สังคมยอมรับตนเอง และเพื่อตนเองจะได้มีหน้ามีตาในสังคม

ขั้นที่ ๕ ความต้องการความเข้าใจและความรู้ (understanding and knowledge needs) ความต้องการที่มนุษย์อยากรู้อยากเห็น อยากสำรวจ อยากค้นพบสิ่งใหม่ ๆ หรืออยากแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ความต้องการค้นหาความสัมพันธ์และความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และความต้องการค้นหาความฉลาดทาง ปัญญาด้วย

ขั้นที่ ๖ ความต้องการสุนทรีย์ (aesthetics needs) ในขั้นนี้มนุษย์มีความต้องการ ในเรื่องของความสวย ความงาม ซึ่งอยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์เอง

ขั้นที่ ๗ ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด (self-actualization need) ความต้องการในขั้นที่ ๗ นี้ เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เป็นความต้องการพิเศษ คนธรรมดาทั่วไป ถ้าได้รับการตอบสนองในขั้นนี้ได้ก็จะได้รับการยกย่องจากสังคมเป็นพิเศษ เช่น ความต้องการที่จะอยากจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของโลก ความต้องการที่จะอยากจะเป็นนายกรัฐมนตรีหรือประธานาธิบดี อยากจะเป็นนักกีฬา ที่มีชื่อเสียงของโลกหรือของประเทศซึ่งความต้องการในขั้นนี้แต่ละคนก็จะมีควมรู้สึคนึกคิดที่แตกต่างกันไป

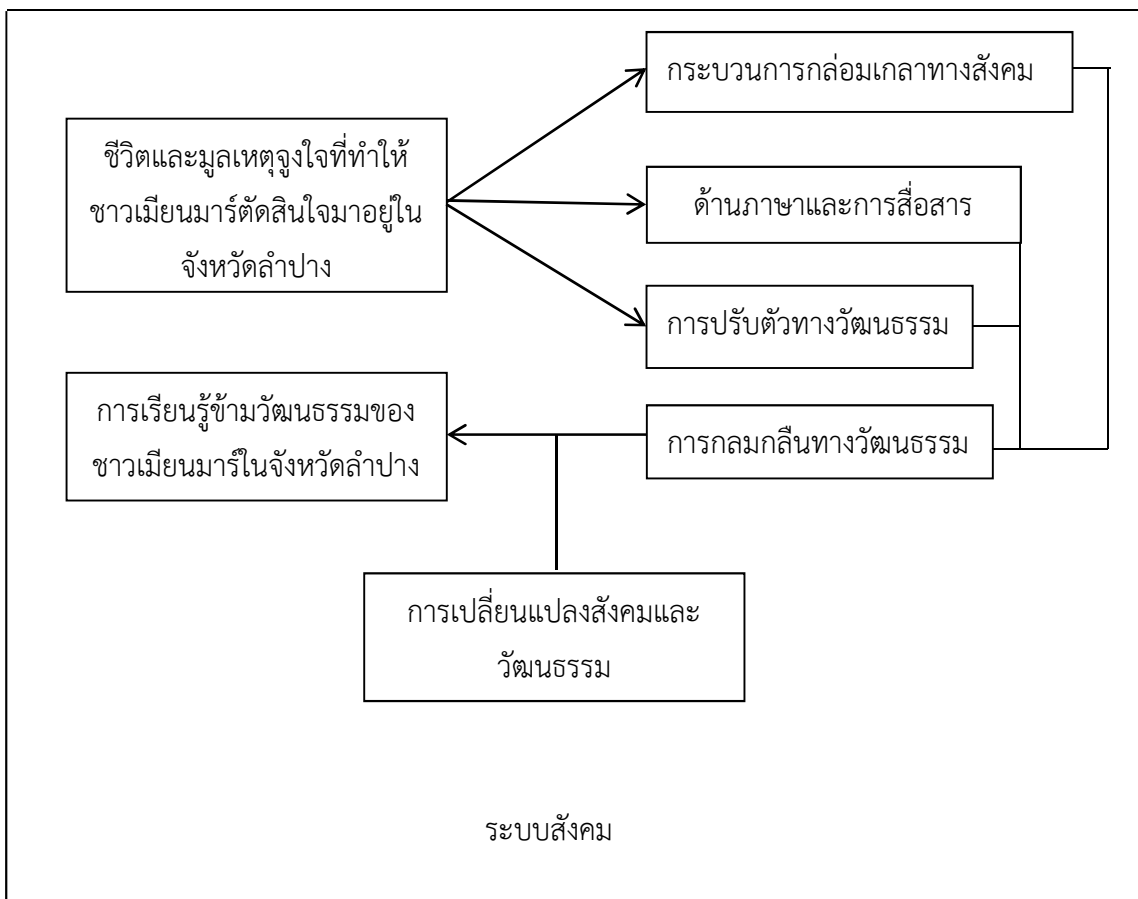
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไตรพล ตั้งมันคง (๒๕๕๒) ได้ทำการศึกษา แรงงานต่างด้าวชาวพม่า: แนวทางการดำเนินชีวิตอย่างสมานฉันท์ของคนชายขอบจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ภูมิหลังและความเป็นมาของแรงงานต่างด้าวชาวพม่าจังหวัดสมุทรสาคร ไม่ปรากฏหลักฐานว่า แรงงานต่างด้าวชาวพม่าเข้ามาอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเมื่อใด แต่จำนวนแรงงานชาวพม่าได้เพิ่มทวีขึ้นมากเป็นพิเศษกว่าสามหมื่นคนในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้แรงงานต่างด้าวชาวพม่าลักลอบเข้าเมืองและเป็นแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องจากการสู้รบภายในประเทศพม่า การไม่มีงานทำและความยากจน การลักลอบเข้าเมืองไทยต้องเผชิญกับการถูกเอาเปรียบจากนายหน้า สภาพการทำงานที่เลวร้าย การถูกทำร้ายร่างกายและล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่ ทัศนคติทางชาติพันธุ์ และความเสียงรอบด้าน ในระหว่างการลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยสำหรับปัจจุบันพบว่า แรงงานต่างด้าวชาวพม่ามีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในฐานะคนชายขอบ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมให้กลมกลืนกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น ปัญหาการดำเนินชีวิตที่สำคัญคือ ความยากลำบากในการเดินทางเข้า

ประเทศไทย การถูกขูดรีดจากนายหน้า สภาพการทำงานที่เลวร้าย ค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด ต้องทำงานหนักเกินเวลาที่กฎหมายคุ้มครอง รวมทั้งได้รับค่าจ้างไม่เต็มอัตรา ขาดความมั่นคงในชีวิตทรัพย์สิน ถูกกลั่นแกล้งจากเจ้าหน้าที่ รวมทั้งอคติทางชาติพันธุ์ ในทำนองเดียวกัน ชาวสมุทรสาครก็มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าว ชาวพม่า ความไม่ปลอดภัยและการที่แรงงานจะเป็นพาหะนำยาเสพติดและโรคร้ายไข้เจ็บเข้าสู่ประเทศ ด้านแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างสมานฉันท์ของแรงงานต่างด้าวชาวพม่าจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าเป็นไปอย่างสมานฉันท์ เมื่อแรงงานสำนึกว่าตนเองเป็นแรงงานต่างด้าว ทำงานเพื่อมีรายได้ อยู่ร่วมกับสังคมและชุมชนอย่างสงบสุขในฐานะสมาชิกของสังคม ได้รับความ เป็นธรรมตามพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน ยึดมั่นในอาชีพแรงงานที่เป็นงานสุจริต ได้รับสวัสดิการพื้นฐานจากชุมชน และสังคม ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยสรุปแม้จะมีปัญหาต่างๆมากมายทั้งในหมู่แรงงานต่างด้าวชาวพม่า และส่วนที่เป็นคนไทยที่เป็นเจ้าของประเทศ แต่เพราะความจำเป็นในด้านการขาดแคลนแรงงานของฝ่ายไทยและความต้องการรายได้ของฝ่ายแรงงานพม่าจึงมีความจำเป็นต้องหาทางดำเนินชีวิตร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ เพื่อความสงบสุขในสังคม

๒.๑๐ กรอบแนวความคิด

ภาพประกอบที่ ๑ กรอบแนวความคิด

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เรื่อง การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและแรงจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง ๒. เพื่อศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง และ ๓. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- ๓.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
- ๓.๒ การสร้างเครื่องมือการวิจัย
- ๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

๓.๑.๑ ผู้นำชุมชนที่มีชาวเมียนมาร์อาศัยอยู่
๓.๑.๒ ชาวเมียนมาร์ในพื้นที่จังหวัดลำปาง
๓.๑.๓ คนไทยล้านนาที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือบริเวณชุมชนที่มีชาวเมียนมาร์อาศัยอยู่
ผู้ให้ข้อมูลทั้ง ๓ กลุ่ม สัมภาษณ์เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตและมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ครอบคลุมตามประเด็นที่ศึกษาข้างต้นจนกว่าจะมีความอิ่มตัว (Saturation of Data) ของข้อมูล

๓.๒ การสร้างเครื่องมือการวิจัย

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. สำรวจพื้นที่เป้าหมายเพื่อสังเกตข้อมูลต่างๆ
๓. ศึกษารูปแบบและเทคนิควิธีการสัมภาษณ์
๔. สร้างความคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งกำหนดวันเวลาเก็บข้อมูล
๕. ลงมือเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้น ได้แก่ การอบการสัมภาษณ์ และใช้เครื่องบันทึกภาพและเสียงใช้ในการบันทึกข้อมูล

๖. นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล พร้อมทั้งนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย เพื่อรับคำแนะนำชี้แจงให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๗. นำข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่แล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

ข้อมูลเบื้องต้น (Primary data) เป็นข้อมูลซึ่งรวบรวมจากแหล่งข้อมูลโดยตรงมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

๑. การสำรวจพื้นที่ที่จะศึกษา โดยเดินทางไปสำรวจ กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เพื่อสังเกตข้อมูลโดยทั่วไป สำหรับใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กรอบการสัมภาษณ์

ข้อมูลขั้นที่สอง (Secondary data) เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ ตำรา เอกสารต่างๆ รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวพม่า ในจังหวัดลำปาง

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยแยกเป็นประเด็นที่ค้นพบออกเป็นส่วนต่างๆ ซึ่งจะดำเนินการไปพร้อมๆ กับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

ชาวเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง เกิดจากสภาพปัญหาในประเทศเมียนมาร์ที่ไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจจึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ตลอดจนเกิดจากภาวะทุนนิยมโลกาภิวัตน์ของโลกส่งผลต่อแรงงานจากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่ง โดยมีลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับอีกสังคมหรืออีกวัฒนธรรมหนึ่งผ่านการว่าจ้างแรงงาน ทำให้หลายประเทศมีความต้องการแรงงานเพื่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร การประมง การก่อสร้าง และด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เมื่อชาวเมียนมาร์มาอาศัยในพื้นที่จังหวัดลำปาง กลุ่มแรงงานเหล่านั้นย่อมไม่ได้มาเพียงร่างกาย แต่ยังนำวัฒนธรรมของตนเองและวิถีการดำรงชีวิตที่ตนเองเคยปฏิบัติเข้ามาด้วย จึงทำให้ชาวเมียนมาร์จำเป็นต้องเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมที่ไม่ใช่เป็นวัฒนธรรมของตนเอง ดังมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ วิถีชีวิตและแรงจูงที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง

การเคลื่อนย้ายของชาวเมียนมาร์ ยังถือเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมปัจจุบันมีการติดต่อเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ การเมือง การติดต่อสื่อสารและสังคม วัฒนธรรมมากขึ้น ในอดีตการย้ายถิ่นของชาวเมียนมาร์เพื่อการกวาดต้อนชาวบ้านทำศึกสงคราม แต่ปัจจุบันการย้ายถิ่นเป็นเรื่องของการเปิดเสรี การค้า การลงทุนของประเทศ การย้ายถิ่นของชาวเมียนมาร์ มักมีปัจจัยจากประเทศต้นทางที่เป็นปัจจัยผลักดันทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัจจัยทางด้านการเมืองมีส่วนสำคัญในการย้ายถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องของความไม่ปลอดภัยในชีวิต ทำให้ประเทศมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ดังนั้น การปรับตัวของชาวเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปางเหล่านี้จึงมีความสำคัญมาก

๔.๑.๑ ความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

จากการพิจารณาเงื่อนไขสำคัญของการจัดความสัมพันธ์เชิงอำนาจในพื้นที่จังหวัดลำปาง พบว่า เกิดจากกระบวนการสะสมทุน และการสร้างพื้นที่เพื่อตอบสนองกระบวนการทำให้เป็นสินค้า และการแบ่งงานกันทำที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตและผลิตซ้ำ โดยเฉพาะเมืองท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม กรณีศึกษา จังหวัดลำปาง เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานเซรามิก เป็นต้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานชาวเมียนมาร์ โครงสร้างตลาดแรงงานและการแบ่งงานกันทำระหว่างเชื้อชาติบนพื้นที่จังหวัดลำปาง รวมถึงชาวเมียนมาร์ที่อาศัยในจังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมือง แกววัดท่ามะโอ ซึ่งเป็นวัดของกลุ่มชนแรงงานชาวเมียนมาร์และอีกส่วนหนึ่งตั้งอยู่บริเวณบ้านป่าขาม ในฝั่งตะวันออกของแม่น้ำวัง การอพยพเข้ามาครั้งแรกชาวเมียนมาร์อาศัยอยู่กับนายจ้าง หรือเพื่อนชาติเดียวกัน ญาติพี่น้อง ที่ชักชวนกันมา เมื่ออาศัยเป็นเวลานานหรือมีความคุ้นเคยกับคนในพื้นที่จะแยกไปเช่าบ้านอยู่อาศัยตามลำพัง บ้านเช่านายจ้าง ที่พักคนงาน ก่อสร้าง ถ้าเป็นคนโสดชายหรือหญิงก็จะอาศัยรวมกันตามบ้านเช่า หรืออาศัยแยกเป็นครอบครัว พ่อ-

แม่-ลูก และชาวเมียนมาร์ที่เข้ามาอาศัยจะมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย อยู่กันเป็นกลุ่มในพื้นที่อาศัย ประมาณ ๕-๑๐ หลังคาเรือน ดำเนินชีวิตเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัวของตน อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมใหม่ ทั้งในด้านสภาพของตนเอง การอยู่อาศัย การใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และการแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในชีวิต

โดยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์ มีฐานะครอบครัวยากจนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบาก ได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อเนื่องจากยากจน ลักษณะอยู่รวมกันแบบครอบครัวใหญ่ มีอาชีพทำไร่ ทำนา ชาวเมียนมาร์ กล่าวว่า ประเทศของตนด้อยพัฒนา เศรษฐกิจตกต่ำ และบางครั้งก็เกิดสงครามภายในประเทศ เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ข้าวของเครื่องใช้มีราคาแพง แต่ค่าเงินต่ำ รายได้ที่หามาไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดี จากข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“มาทำงานตั้งแต่อายุ ๒๒ ปัจจุบันอายุ ๓๘ ปี ทั้งหมด ๑๖ ปี โดยมาทำงาน เนื่องจากอยู่ที่ไหนไม่มีงานทำ ทางบ้านก็ทำอะไร ทำสวน ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอ จึงออกมาหางานทำที่นี่ แต่เดิมไปทำงานที่สวนส้มที่เชียงใหม่ และย้ายมาอยู่ลำปางซึ่งตั้งใจจะอยู่ที่นี้อย่างถาวร ไม่กลับบ้านเกิดเนื่องจาก ญาติพี่น้องได้มีการชักชวนเข้ามาทำงานที่ประเทศไทยแล้วแต่งงานมีครอบครัวอยู่ที่นี้ทั้งหมดแล้ว”^๑

“เข้ามาทำงานเพราะที่นี้หางานง่าย พโยลินอยู่ที่นี้มาเกือบ ๖ ปีแล้ว โดยการถูกชักชวนจากเพื่อนเข้ามาทำงาน ต่อมาก็ได้ชักชวนแฟนเข้ามาทำงานที่นี้ด้วยกัน และคิดว่าจะตั้งรกรากถาวรที่นี้”^๒

โดยสภาพทั่วไปความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติแบ่งออกเป็นด้านดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจ

จังหวัดลำปางพื้นที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างมาก สภาพพื้นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ มีสถาบันการเงิน สถานีตำรวจ โรงพยาบาล โรงเรียน ร้านสะดวกซื้อและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน อีกทั้งมีสถานประกอบการหลากหลายประเภทธุรกิจ ทำให้ผู้ใช้แรงงานทั้งแรงงานในจังหวัดใกล้เคียงและแรงงานชาวเมียนมาร์ต่างอพยพเข้ามาหางานทำ ในด้านเศรษฐกิจของชาวเมียนมาร์ พบว่า ไม่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจหรือการเงินแต่อย่างใด เนื่องจากชาวเมียนมาร์มีนิสัยประหยัดอดออม ไม่ใช้จ่ายสิ่งฟุ่มเฟือยทำงานเพื่อหาเงินส่งให้ครอบครัว ทำให้วิถีชีวิตของชาวเมียนมาร์ในด้านเศรษฐกิจไม่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใด

^๑ ยูนวดี, อายุ ๒๘ ปี, อาชีพแม่บ้าน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐

^๒ พโยลิน, อายุ ๒๑ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐

“การใช้จ่ายส่วนใหญ่ ได้มาจากการทำงาน ก็มีเงินเก็บบ้าง”^๓

“ความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากเนื่องจากมีลูก ๕ คน ซึ่งมีเพียง ๒ คนที่หารายได้เข้ามา บางวันก็ต้องกินต้มมาม่า และให้ลูกชายคนโตไปช่วยงานปั้มน้ำมันเพื่อมาจุนเจือครอบครัว”^๔

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากการสังเกตสภาพทางกายภาพและสภาพแวดล้อมของชุมชน พบว่า การจัดวางบ้านเรือนในชุมชนค่อนข้างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีสุขอนามัยที่ดี ไม่แออัดจนเกินไป มีความปลอดภัยในชุมชนระดับหนึ่ง เนื่องจากมีป้อมตำรวจตั้งอยู่ศูนย์กลางชุมชน และตำรวจมีการตรวจตราความสงบเรียบร้อยอยู่เสมอ ชาวเมียนมาร์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ ในด้านวัฒนธรรม ชาวเมียนมาร์ เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในเขตเทศบาลนครลำปางได้นำเอาวัฒนธรรมและความเชื่อเดิมในประเทศของตนเข้ามาด้วย แต่ไม่เป็นปัญหาสำหรับคนในพื้นที่แต่อย่างใด เนื่องจากลักษณะวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์จะคล้ายคลึงกับคนไทย เช่น การนับถือพุทธศาสนา การกราบไหว้บูชาพระ และการเข้าวัดทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนาตามประเพณี เป็นต้น

“ไม่มีปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร เนื่องจาก เขาพยายามพูดภาษาไทย ดูทีวีของคนไทยทำให้ซึมซับในวัฒนธรรม การสื่อสารของคนไทย ทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร การปรับตัวคือ ในเรื่องการตื่นเช้าไปทำงานมาก ตั้งแต่ตี ๕ ตี ๖ ต้องตื่น รวมถึงวัฒนธรรมลอยกระทงที่พม่าไม่มี แต่ก็เข้าไปร่วมประเพณีทุกปี และวัฒนธรรมการแต่งกายที่พม่าใส่เป็นชุด เป็นชิ้นตัดเป็นชุด แต่ประเทศไทยใส่กางเกงสบายๆ ไปวัด โดยวัฒนธรรมพม่าและไทยมันจะคล้ายๆ กัน มีการนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก”^๕

“การปรับตัวที่อยู่พม่าไม่ได้ทำบัตรต่างๆ มาอยู่ที่นี่ต้องไปทำบัตร ถ้าไม่ทำก็อยู่ไม่ได้ จึงต้องทำตามกฎ ระเบียบของคนไทย ซึ่งมันยุ่งยากแต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย วัฒนธรรมประเพณีก็คล้ายคลึงกัน มีการนับถือศาสนาพุทธ เข้าวัด ตักบาตร ทำบุญ อย่างคนไทย”^๖

^๓ เหว่ลู่หวิ้น, อายุ ๓๘ ปี, อาชีพลูกจ้างร้านค้า, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐

^๔ ซิ่นหลี่, อายุ ๒๙ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐

^๕ ยุนวดี, อายุ ๒๘ ปี, อาชีพแม่บ้าน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐

^๖ พโยลิน, อายุ ๒๑ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐

ด้านคุณภาพชีวิต

ชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่จะเช่าห้องพักหรืออพาร์ทเมนท์อยู่รวมกันบางกลุ่มอยู่กันเป็นครอบครัว บางกลุ่มเป็นพี่น้อง หรือเพื่อนกัน และบางกลุ่มเป็นสามีภรรยา กัน มีความปลอดภัยในสถานที่พักระดับหนึ่ง คุณภาพชีวิตยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากชาวเมียนมาร์เลือกที่จะใช้ชีวิตอยู่ตามอู่ที่พัก การศึกษาน้อย ประหยัดอดออม ทำงานหนัก ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม และไม่มี การสนองตอบความต้องการตัวเองหรือการให้รางวัลชีวิตในด้านต่างๆ เช่น การพักผ่อน ท่องเที่ยว หรือ การรับประทานอาหารที่ดี ในวันหยุดที่ไม่ได้ทำงาน ชาวเมียนมาร์จะอาศัยอยู่ในบ้าน ไม่ออกไปไหน อาจมีการเข้าวัดทำบุญบ้างหรือเดินทางไปเยี่ยมเพื่อนหรือญาติแต่ไม่บ่อยนัก เนื่องจากชาวเมียนมาร์ ไม่ต้องการเดินทางออกไปไหนไกลๆ เพราะกลัวว่าจะเป็นอันตราย ชาวเมียนมาร์ส่วนมากไม่นิยมการซื้ออาหารหรือรับประทานนอกบ้าน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะชาวเมียนมาร์ค่อนข้างประหยัด อดออม และอีกส่วนหนึ่งคือ การบริโภคอาหารของชาวเมียนมาร์จะไม่เหมือนอาหารไทย นิยมประกอบอาหารเองมากกว่า โดยซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหารจากตลาดสดมาทำรับประทานเอง และใส่ปันโตเพื่อมา รับประทานในที่ทำงาน ซึ่งข้อค้นพบที่ผู้วิจัยศึกษา สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ทำอาหารกินเอง ไม่นิยมการซื้ออาหารรับประทานนอกบ้าน เพราะอาหารไทยมีรสชาติหวาน แกรมยังประหยัดเงินอีกด้วย”^๗

“แรงงานข้ามชาติไม่รักษาความสะอาด อาศัยอยู่กันตาม อู่ที่พัก บริเวณที่พักก็จะเต็มไปด้วยขยะสกปรก เวลาผมไปตรวจพื้นที่ ได้มีโอกาสคุยกับชาวบ้านที่เป็นคนไทยในละแวกที่มีแรงงานข้ามชาติอยู่ ความจริงดูเหมือนเขาจะปรับตัวกับความคุ้นชินนี้ได้ แต่ลึกๆ แล้ว คน ไทยก็ยังคงมีความหวาดกลัวอันตรายและความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้น แรงงานข้ามชาติบางคนถ้ามีบัตรถูกต้องตามกฎหมาย เขาจะไม่กลัว ตำรวจ สามารถเดินออกมาในท้องถนนอย่างสบายใจ แต่ถ้าแรงงานข้าม ชาติที่ไม่มีบัตรเขาจะไม่ค่อยกล้าออกไปไหน เพราะกลัวตำรวจจะจับ การที่แรงงานข้ามชาติเข้ามาอาศัยอยู่อย่างมากมาย ทำให้วิถีชีวิตคน ไทยเปลี่ยนไป แต่ผมก็เข้าใจนะว่าแรงงานข้ามชาติเป็นส่วนสำคัญกับ เศรษฐกิจภายในชุมชน ผมก็ได้แต่คอยสอดส่องและดูแลความสงบ เรียบร้อยต่อไป”^๘

๔.๑.๒ แรงจูงใจของชาวเมียนมาร์ต่อการอาศัยในจังหวัดลำปาง

จากสภาพปัจจุบันเกิดกระแสการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานขนาดใหญ่ขึ้นภายในประเทศเมียน มาร์สู่ประเทศใกล้เคียง ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในนั้น โดยเฉพาะในจังหวัดลำปางก็เป็นหนึ่งในประเทศ

^๗ หลี่ลหวิน, อายุ ๑๗ ปี, อาชีพแม่บ้าน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

^๘ ยานาดา, อายุ ๑๙ ปี, อาชีพแม่บ้าน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐

ที่มีชาวเมียนมาร์เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวเมียนมาร์ค้ำนึ่งถึงอนาคตข้างหน้า ต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิม ไม่อยากให้ครอบครัวต้องอยู่อย่างลำบาก แต่ไม่ว่าด้วยสาเหตุใดก็ตามการที่ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจอพยพเข้ามาทำงานในจังหวัดลำปางนั้น ก็เพื่อต้องการหาโอกาสที่ดีกว่าการทำงานในประเทศของตน และต้องการทำให้ครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สาเหตุที่ทำให้เกิดการอพยพนี้เป็นผลมาจากปัจจัยผลักดันหลากหลายด้าน เช่น

๑. จากสภาพความต้องการแรงงานระดับล่างเพื่อใช้ในภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานอย่างหนัก ประกอบกับราคาถูก จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์อพยพมาอยู่ในจังหวัดลำปาง ซึ่งมีระยะทางไม่ไกลจากแรงงานข้ามชาติเป็นระยะทาง ๒๒๕ กิโลเมตร ซึ่งถึงอำเภอแม่สาย เหนือสุดของประเทศไทยซึ่งอยู่ติดกับด่านท่าซี้เหล็ก ทำให้ชาวเมียนมาร์อพยพเข้ามาทำงานในจังหวัดลำปางเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอาชีพที่เสี่ยงอันตราย ก่อสร้าง งานที่เกี่ยวกับสิ่งสกปรกหรือสารเคมีที่มีผลต่อร่างกาย

จากสถานการณ์แรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง พบว่า จำนวนแรงงานชาวเมียนมาร์ที่ขอใบอนุญาตทำงานและต่อใบอนุญาตทำงาน ณ เดือนตุลาคม ๒๕๕๙ มีแรงงานต่างด้าวสัญชาติแรงงานข้ามชาติ จำนวน ๗๘๐ คน แบ่งเป็นแรงงานจำนวน ๗๑๔ คน ผู้ติดตามจำนวน ๖๖ คน ความต้องการแรงงานระดับล่างและราคาถูกนี้เป็นจุดแข็งที่ทำให้แรงงานชาวเมียนมาร์ได้รับการจ้างจากผู้ประกอบการต่างๆ ในจังหวัดลำปาง เนื่องจากแรงงานในพื้นที่ไม่ต้องการทำงานเหล่านี้

๒. ปัญหาในเรื่องของความขัดแย้ง ความยากลำบากภายในประเทศเมียนมาร์ เป็นปัจจัยดึงดูดและผลักดันแรงงานชาวเมียนมาร์ เกิดการเคลื่อนย้ายเข้ามาในจังหวัดลำปาง เพื่อทำงาน ซึ่งมีทั้งเข้ามาอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รวมถึงผู้ติดตามแรงงานชาวเมียนมาร์เหล่านี้เข้ามาโดยไม่ได้ทำงาน

๓. นโยบายของรัฐบาลประเทศเมียนมาร์ที่ไม่สามารถทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขได้ จนก่อให้เกิดคนในประเทศมีความยากจน ทำให้ชาวเมียนมาร์แสวงหาสถานที่ใหม่ที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวดีขึ้น

๔. การทำให้แรงงานชาวเมียนมาร์มีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน การเปิดโอกาสให้คนกลุ่มนี้เข้าถึงสิทธิพื้นฐานที่พึงได้รับ การบริหารจัดการระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าว การมียุทธศาสตร์และแผนงานที่ชัดเจนในการป้องกัน ช่วยเหลือ และคุ้มครองคนเหล่านี้ รวมทั้งการร่วมมือกับต่างประเทศในประเด็นการค้ามนุษย์ เป็นแนวทางที่รัฐควรใช้ในการบริหารจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวที่อพยพมาทำงานในจังหวัดลำปาง แม้ว่าการหลั่งไหลเข้ามาของชาวเมียนมาร์ดูเหมือนว่าจะช่วยในเรื่องของการขาดแคลนแรงงานระดับล่าง แต่ก็เกิดผลกระทบทางลบต่อสังคม ในหลายด้าน เช่น สุขภาวะ ความเป็นอยู่ อุปสรรคในเรื่องของการใช้ภาษาและการสื่อสาร หรือเป็นผู้ที่อยากจะเข้าถึงบริการภาครัฐเนื่องจากการเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายทำให้เกิดภาวะการแพร่เชื้อโรคสู่คนในพื้นที่นั้น บางครั้งยังถูกมองจากคนในสังคมในลักษณะของการดูแคลนเหยียดหยาม การที่แรงงานชาวเมียนมาร์ได้รับการปฏิบัติจากคนในสังคมในลักษณะของความไม่เสมอภาค ได้นำมาซึ่งความเครียดและทำให้เกิดความแตกแยกกันระหว่างคนในสังคม จนนำไปสู่ความวุ่นวายในสังคม เช่น การทะเลาะวิวาทก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“พี่ไหลวะต่ำอยากมีเงินเยอะๆ อยากให้พ่อแม่สบาย อยากซื้อข้าวซื้อปลาให้พ่อแม่กินเมื่อก่อนไม่มีเงินต้องเก็บผักข้างบ้านมาทำกิน พี่ชายทำงานอยู่ที่เมืองไทยก่อนแล้วก็พาเข้ามา พี่ศรีไม่กลัวเลย อยากหาเงินกลับไปให้พ่อแม่ที่อยู่ที่นี่ แน่نونว่าสักวันก็อยากกลับบ้านไปหาพ่อแม่”^๙

“เขาบอกว่าเงินดี เขาบอกค่าแรงเงินไทยหนึ่งร้อย พม่าสามพัน เราสู้สึกว่าเงินมันเยอะมากเลย อยากมีเงินเยอะๆ ไม่ต้องลำบาก ก็เลยมาตามเขา”^{๑๐}

“ทำยังไงได้ อยู่ที่นั่นไม่มีจะกิน ทำนาบางทีนาก็ล้ม ขาดทุน พอหมดหน้างานก็เข้ามาทำงานที่เมืองไทย ได้เงินเยอะกว่าอยู่บ้าน ต้องดิ้นรนหาทางทุกอย่าง มาที่นี่ก็หวังสร้างฐานะให้ดีขึ้นซื้อควาย ซื้อวัว ซื้อดินให้แม่ทำนาขึ้น ทำงานมา ๒๐ กว่าปีละ”^{๑๑}

วิธีการและอุปสรรคในการอพยพ

๑. การลักลอบอพยพเข้าสู่จังหวัดลำปางโดยการเข้ามาด้วยตนเองหรือญาติพี่น้องชักจูง โดยไม่ผ่านกระบวนการนายหน้า แรงงานข้ามชาติที่เลือกวิธีการอพยพเข้ามาด้วยตนเอง เนื่องจากไม่มีเงินจ่ายให้นายหน้า ซึ่งการลักลอบเข้ามานั้นจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก ต้องหลบซ่อนตามแนวป่าเขา และตะเข็บชายแดนเพื่อรอโอกาสหลบหนีเข้ามา

๒. การลักลอบอพยพเข้าสู่จังหวัดลำปางโดยผ่านกระบวนการนายหน้า ซึ่งจะได้รับบริการอำนวยความสะดวกจากนายหน้าในการขึ้นรถเดินทางเข้ามาในประเทศไทย แต่ในขณะที่เดินทางจากต้นทางสู่จุดหมายปลายทางก็ยังคงมีความเสี่ยงต่อการถูกตรวจค้นจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งหากถูกจับได้ ค่านายหน้าที่จ่ายไปก็สูญเปล่า โดยเส้นทางหลักที่ใช้ในการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้แก่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งค่านายหน้าที่ต้องจ่ายอยู่ที่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐,๐๐๐ บาท หากชาวเมียนมาร์ไม่มีเงินก็จะตกลงกับนายหน้าเพื่อขอผ่อนจ่ายเป็นรายเดือน หรือหากมีนายจ้างเข้ามารับไปทำงานต่อ นายจ้างจะเป็นผู้ออกเงินให้ก่อนแล้วผ่อนจ่ายคืนนายจ้างภายหลัง โดยการหักเงินเดือนที่ได้ในแต่ละเดือนจนกว่าจะครบจำนวน เมื่อเข้ามาถึงเมืองไทยแล้วชาวเมียนมาร์ถึงมีการทำพาสปอร์ตอย่างถูกต้องตามกฎหมายภายหลัง ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลค่อนข้างเข้มงวดในการให้แรงงานข้ามชาติปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายกำหนด แต่ยังคงมีแรงงานชาวเมียนมาร์บางคนลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

^๙ ไหลวะต่ำ, อายุ ๒๕ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐} โซโมทุน, อายุ ๔๕ ปี, อาชีพรับจ้างเฝ้าสวนผลไม้, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑} โมโมเอ, อายุ ๓๖ ปี, อาชีพรับจ้างเฝ้าสวนผลไม้, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

“จากคำบอกเล่าของเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้กล่าวถึงกระบวนการในการเดินทางเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติ ลักษณะจะเป็นนายหน้าติดต่อกันมาให้ และอีกส่วนมีญาติพี่น้องชาวเมียนมาร์พามาใช้แรงงาน กิจการที่มีการจ้างแรงงานข้ามชาติจำนวนมากจะเป็นประเภทกิจการที่ต้องทำงานหนัก ทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมง งานสกปรก เช่น ธุรกิจก่อสร้าง ร้านอาหารเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ประกอบการเหล่านี้จะปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานทั้งหมด มีส่วนน้อยที่ยังคงลักลอบใช้แรงงานอย่างผิดกฎหมายอยู่ ซึ่งควรต้องหามาตรการในการจัดการปัญหาแรงงานข้ามชาติให้เด็ดขาดต่อไป ลักษณะเป็นนายหน้าติดต่อกันมาให้ หรือถ้ามาอยู่นานๆ แล้ว เราจะรู้จักพวกเขา ก็จะให้เขาหาแรงงานมาให้บ้านนี้บ้านนั้น เราก็จะไม่ผ่านกระบวนการของคนกลาง ถ้าเราติดต่อเองเราจะไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ต้องทำถูกต้องตามขั้นตอนราชการนะ พื้นที่บ้านเราแรงงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมเยอะ เป็นลูกจ้างตามบ้านบ้าง ซึ่งคนไทยชี้แจง ไม่สู้งาน เขาสู้ทุกอย่างนะ แต่ฝีมือเขาจะหยาบ ต้องสอนเขา ให้ตั้งใจเลยไม่ได้ แต่นิสัยจะใช้ง่าย ไม่ใช่เหมือนคนไทย ยิ่งถ้าต้องไปอยู่ในสวนจะไม่ไปเลย โคนดินเฉอะแฉะไม่ไป จริงๆ เราอยากได้คนไทยของเรา คนในท้องถิ่นนะ แต่เขาก็ไม่ชอบงานเปราะเปื้อน การฝ่าฝืนกฎหมาย คาดว่ามีน้อย เพราะเราจะคอยบอกลูกบ้านให้ทำให้ถูกต้อง เพราะถ้าไม่ถูกต้องเวลาถูกตรวจจับคุณก็จะเสียเงินยาวเลย ต้องมีการสำรวจบ่อยๆ ว่าบ้านไหนบ้างยังไม่ขึ้นทะเบียนก็จะทำให้ทราบที่บ้านหลังไหนมีแรงงานผิดกฎหมายนี้แหละปัญหาที่เราต้องแก้ไข รัฐต้องซื้อสัตย์ กฎหมายไม่รัดกุมเคยเจอปลัดท่านหนึ่งบอกเลยถ้าจะทำเรื่องต่างตัวปรึกษาผม ผมมีทีมงาน นี่ในกฎหมายไทยไม่รัดกุม เราติดอันดับคอร์รัปชัน เห็นเงินแล้วก็ตาโตกันหมด”^{๑๒}

การทำงานของแรงงานชาวเมียนมาร์

จังหวัดลำปางมีสภาพสังคมที่เป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทำให้การประกอบอาชีพภายในชุมชนมีความหลากหลาย สถานประกอบการส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากแรงงานไทยไม่นิยมทำงานดังกล่าว เพราะเป็นงานหนัก และงานสกปรก ทำให้ผู้ประกอบการมีความจำเป็นต้องจ้าง

^{๑๒} ยูซานา, อายุ ๒๔ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๐

แรงงานชาวเมียนมาร์ทำงานแทนแรงงานคนไทยซึ่งจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจ้างงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของแรงงานชาวเมียนมาร์

เหตุผลหลักที่ผู้ประกอบการเลือกจ้างแรงงานเหล่านี้เพราะสู้งานขยัน อดทน และถ่อมตัว ไม่ค่อยสร้างปัญหา แตกต่างจากแรงงานไทยที่ขี้เกียจ เลือ่งงาน ไม่ชอบงานหนัก งานสกปรก อีกทั้งแรงงานไทยบางคนมีนิสัยลักขโมย และทำงานได้ไม่นานก็ลาออกไป จากการศึกษาที่ค้นพบ ในแต่ละประเภทกิจการจะมีการจ้างแรงงานชาวเมียนมาร์ที่ต่างสัญชาติกันไป โดยเป็นแรงงานสัญชาติพม่า และไทยใหญ่ ร้านอาหาร เป็นแรงงานสัญชาติมอญ และธุรกิจก่อสร้าง เป็นแรงงานสัญชาติเมียนมาร์ ส่วนปัญหาที่เกิดจากการจ้างแรงงานชาวเมียนมาร์เป็นเรื่องของการรักษาความสะอาดตนเองและที่พักอาศัย และประสิทธิภาพการทำงานยังไม่ดีเท่าที่ควร

๔.๒ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

จากสภาพความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปางในฐานะแรงงาน มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไปจากเดิมอย่างมาก เนื่องจากต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม กฎระเบียบข้อบังคับใหม่ๆ เช่น สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ การใช้ภาษา การสื่อสาร สภาพการทำงาน และกฎหมาย นอกจากนี้วัฒนธรรมใหม่ยังเข้าไปกัดกร่อนความเป็นตัวตนของพวกเขาไปตามกาลเวลา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาชีวิต ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ทั้งสิ้น

ทำให้ผู้วิจัย มองเห็นถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการมีทัศนคติต่อชาวเมียนมาร์ที่ต่างกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ จนบางครั้งกลายเป็นอคติทำให้ไม่เปิดใจกว้างที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ ในด้านทัศนคติต่อตนเอง เป็นแนวทางในการปรับตัวที่เริ่มตั้งแต่ก่อนไป โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเทศที่ตนจะไปอยู่เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทุกด้าน ปรับทัศนคติของตนเองและสร้างบุคลิกให้เกิดการยอมรับ โดยไม่ได้ขีดเส้นตัวเองหรือยึดตัวเองเป็นที่ตั้งเพียงอย่างเดียว ทุกอย่างต้องมีการเรียนรู้ รู้ผิด รู้ถูก โดยเฉพาะปัจจัยด้านภาษา เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมมากที่สุด

สำหรับพฤติกรรมการสื่อสารนั้น ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น พบว่า ชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่ มักเป็นคนไม่กล้าแสดงออก กลัวคนแปลกหน้า ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ทำให้ชาวเมียนมาร์เหล่านี้มักจะอยู่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม แต่ในเรื่อง ความสามารถทางการสื่อสาร ความแตกต่างทางด้านภาษาเป็นอุปสรรค เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างเพื่อน ระหว่างการทำงาน ระหว่างการทำกิจกรรมต่างๆ โดยจากการค้นพบ พบว่า ชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่พูดภาษาไทยได้น้อย ทั้งนี้เพราะลักษณะของการย้ายเข้ามาทำงานในจังหวัดลำปาง เป็นการเข้าออกได้ง่าย และเป็นลักษณะไปๆ มาๆ รวมถึงยังเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากประเทศต้นทาง

รวมถึงการจัดวางบ้านเรือนในชุมชนค่อนข้างเป็นระเบียบ มีสุขอนามัยที่ดี อบอุ่น ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าและมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงเรียน วัด ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร และมีวัดเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมวัฒนธรรมระหว่างสองฝ่ายขึ้น ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำบุญตักบาตร หรือการจัดประเพณีต่างๆ ขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ

ชาวเมียนมาร์จะอยู่กับตามอัตภาพ อาศัยรวมกันเป็นครอบครัวในห้องเช่าเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ลักษณะที่อยู่อาศัยมีหลายลักษณะ เช่น การเช่าบ้านอยู่เป็นหลังๆ การเช่าห้องพัก และพักอาศัยในสถานที่ที่นายจ้างจัดหาไว้ให้ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์จะดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ประหยัด อุดออม ไม่ฟุ่มเฟือย วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ ชาวเมียนมาร์จึงไม่ประสบปัญหาหรือได้รับผลกระทบแต่อย่างใด

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านวัฒนธรรม แรงงานข้ามชาติได้นำเอาวัฒนธรรมและความเชื่อเดิมในประเทศของตนเข้ามาปฏิบัติในประเทศไทยด้วย แต่ไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด เนื่องจากลักษณะวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์กับคนไทยจะคล้ายคลึงกัน เช่น การนับถือพุทธศาสนา การกราบไว้บูชาพระพุทธรูป และการเข้าวัดทำบุญ เป็นต้น

ด้านคุณภาพชีวิต

ชาวเมียนมาร์ยังมีคุณภาพชีวิตในระดับต่ำ เนื่องจากชาวเมียนมาร์เลือกที่จะอยู่อย่างประหยัด อุดออม ทำงานหนัก และไม่ดูแลสุขภาพ ไม่มีการตอบสนองความต้องการตัวเอง หรือการให้รางวัลชีวิตให้กับตนเอง เช่น การพักผ่อน การท่องเที่ยว การรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ การเดินทางภายในชุมชน ชาวเมียนมาร์จะใช้วิธีการเดินเท้าแต่หากมีการเข้าวัดทำบุญจะนั่งจักรยานยนต์รับจ้างหรือรถโดยสารไป การเดินทางภายนอกชุมชน เช่น การไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด หรือกลับประเทศของตน จะรวมตัวกันจ้างรถตู้เพื่อใช้ในการเดินทางระยะไกล

๔.๓ วิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่การเข้ามาอยู่จะถูกชักชวนกันเข้ามาแต่ก็ด้วยวิธีลึกลับแบบผิดกฎหมาย เช่น การรักษาพยาบาล ไม่มีหลักฐานอะไรในการแสดงถึงประวัติของตัวเอง แต่บางคนมีหลักฐานเอกสารเข้าเมืองมาอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะในเรื่อง การจ้างงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานของชาวเมียนมาร์ สภาพสังคมที่เป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทำให้การประกอบอาชีพภายในชุมชนมีความหลากหลาย สถานประกอบการส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากแรงงานไทยไม่นิยมทำงานดังกล่าว เพราะเป็นงานหนัก และงานสกปรก ทำให้ผู้ประกอบการมีความจำเป็นต้องจ้างชาวเมียนมาร์ทำงานแทนแรงงานคนไทยซึ่งจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจ้างงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานของแรงงานชาวเมียนมาร์ ดังนี้

ด้านสภาพการจ้างงาน

๑. เงื่อนไขการจ้างงาน สำหรับการจ้างงานชาวเมียนมาร์นั้น เงื่อนไขในการจ้างงานจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทกิจการ ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และร้านอาหาร จะมีลักษณะการจ้างงานเป็นรายเดือน และก่อสร้าง จะมีลักษณะการจ้างงานแบบรายวัน หากวันใดไม่สามารถมาทำงานได้ ก็จะไม่ได้รับค่าแรงในวันนั้น

๒. วันและเวลาในการทำงานของชาวเมียนมาร์ในแต่ละประเภท กิจการจะมีวันและเวลาในการทำงานแตกต่างกันไป โดยแรงงานชาวเมียนมาร์ในโรงงานอุตสาหกรรมจะทำงานตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์ การเข้างานมี ๒ รอบ คือ รอบเช้า เข้างานเวลา ๘.๐๐ น. เลิกงาน ๑๖.๓๐ น. เวลาพักเที่ยง ตั้งแต่ ๑๒.๐๐ น.-๑๒.๓๐ น. รอบกลางคืน เข้างานเวลา ๑๖.๓๐ น. เลิกงาน ๐๑.๐๐ น. เวลาพักเที่ยงตั้งแต่ ๒๐.๓๐ น.-๒๑.๐๐ น. หยุดงานวันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ในกิจการร้านอาหารและก่อสร้าง จะทำงานทุกวันไม่มีวันหยุด แรงงานข้ามชาติจะได้หยุดก็ต่อเมื่อนายจ้าง หยุดกิจการ เนื่องจากเป็นวันสำคัญที่นายจ้างให้ความสำคัญ เช่น วันตรุษจีน วันสงกรานต์ วันปี ใหม่ เป็นต้น การทำงานเริ่มเข้างานเวลา ๘.๐๐ น. เลิกงาน ๑๗.๐๐ น. เวลาพักเที่ยง ตั้งแต่ ๑๒.๐๐ น.-๑๓.๐๐ น.

๓. ค่าจ้างและสวัสดิการ แรงงานชาวเมียนมาร์ในโรงงานอุตสาหกรรมได้รับค่าจ้างวันละ ๓๐๐ บาท นายจ้างจะจ่ายเงินเดือน เดือนละ ๒ ครั้ง ในวันที่ ๕ และ ๒๐ ของทุกเดือน วิธีการรับเงินมี ๒ รูปแบบ คือ การรับด้วยเงินสด หากแรงงานไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่ายในการเปิดบัญชีธนาคารและบัตรเอทีเอ็ม วิธีการรับเงินอีกหนึ่งรูปแบบ คือ การโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร ซึ่งแรงงานชาวเมียนมาร์สามารถเปิดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ได้ โดยต้องใช้พาสปอร์ต และใบอนุญาตการทำงานในประเทศไทย ในการเปิดบัญชีธนาคาร ชาวเมียนมาร์จะได้รับสวัสดิการเช่นเดียวกับคนไทย คือ บัตรประกันสังคม ค่าล่วงเวลา เบี้ยขยัน ในส่วนกิจการร้านอาหาร ปศุสัตว์ และเกษตรกรรมได้รับค่าจ้างต่ำกว่าประกาศค่าแรงงานขั้นต่ำของจังหวัด โดยอยู่ที่ประมาณวันละ ๒๐๐ บาท ได้รับสวัสดิการที่พักและอาหาร ส่วนกิจการก่อสร้าง แรงงานชาวเมียนมาร์ได้รับค่าจ้างวันละ ๓๐๐ บาท ไม่มีสวัสดิการอื่นใดเพิ่มเติม แต่หากเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน หัวหน้างานจะเป็นผู้รับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลให้

๔. การเลิกจ้าง แรงงานชาวเมียนมาร์ในโรงงานอุตสาหกรรม หากต้องการลาออกจากการทำงาน ต้องเขียนใบลาออกล่วงหน้าอย่างน้อย ๑๕ วัน ในกิจการประเภทอื่นไม่จำเป็นต้องเขียนใบลาออก หากต้องการลาออกต้องแจ้งล่วงหน้าและช่วยหาแรงงานคนอื่นมาทำงานแทนตน กรณีที่นายจ้างบอกเลิกจ้างจะมาจากกรณีที่แรงงานชาวเมียนมาร์ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ เช่น เกิดการทะเลาะวิวาท การดื่มสุรา เล่นการพนันในสถานประกอบการ และการลักขโมย เป็นต้น

๕. สิทธิประโยชน์อื่นๆ แรงงานข้ามชาติในทุกประเภทกิจการจะไม่มีกรได้รับสิทธิประโยชน์อื่นใดเพิ่มเติมจากค่าจ้างและสวัสดิการที่กำหนดให้ จากข้อมูลสภาพการจ้างงานดังกล่าวสอดคล้องกับคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ต่อไปนี้

ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานของแรงงานของชาวเมียนมาร์ จะแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทกิจการ สภาพแวดล้อมที่กล่าวมานั้น รวมถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน สุขอนามัย และ

การทำงานร่วมกันกับแรงงานไทยด้วย ซึ่งการอพยพเข้ามาทำงานของแรงงานชาวเมียนมาร์นั้น ส่วนมากมาจากมีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักที่ทำงานอยู่ก่อนแล้ว ชักชวนกันเข้ามาทำงาน ในด้านการทำงาน เมื่อแรงงานชาวเมียนมาร์ประสบปัญหาจะปรึกษาหัวหน้างานมากกว่านายจ้าง เนื่องจากเข้าถึงได้ง่ายกว่า การทำงานร่วมกับแรงงานไทย มีความสัมพันธ์กันดี ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่วนความเสี่ยงในการทำงานมีแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทกิจการ

การปรับตัวและการดำรงอยู่ของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

การที่ชาวเมียนมาร์อพยพเข้ามาในเขตเทศบาลตำบลล้อมใหญ่ และต้องใช้ชีวิตอยู่ภายในชุมชนที่ตนไม่คุ้นเคย และถูกมองว่าเป็นคนอื่น ทั้งความแตกต่างทางด้านภาษา เชื้อชาติวัฒนธรรม ย่อมทำให้ชาวเมียนมาร์รู้สึกแปลกแยกและรู้สึกไม่ปลอดภัย ทำให้วิถีชีวิตของชาวเมียนมาร์มีลักษณะปกปิด อาศัยอยู่ด้วยความระแวงระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเมียนมาร์ที่ยังไม่ได้จดทะเบียนอย่างถูกต้องจะรู้สึกไม่ปลอดภัยและหวาดกลัวมาก การใช้ชีวิตของชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่จะอยู่กับการทำงาน หลังจากเลิกงานจะรีบกลับเข้าที่พัก ไม่ค่อยออกไปไหน แต่ถ้าชาวเมียนมาร์คนใดมีความคุ้นเคยกับคนไทยแล้ว ก็จะกล้าออกมาพบเจอผู้คนและมีการปรับตัวหลายด้านเพื่อให้ตนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เช่น ไม่ถุยน้ำลายลงพื้น ไม่เคี้ยวหมาก เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจ

จุดประสงค์ในการอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานข้ามชาตินั้นคือ การประกอบอาชีพเพื่อหาเงินส่งเสียตนเองและครอบครัว เมื่อแรงงานข้ามชาติได้อพยพเข้ามาอยู่และทำงานภายในชุมชนแล้ว แรงงานข้ามชาติจึงต้องประหยัดอดออม ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น เพื่อเก็บเงินจากการทำงาน และส่งเงินให้กับครอบครัวในประเทศของตน แต่ในการปรับตัวด้านเศรษฐกิจนั้นแรงงานข้ามชาติมักไม่ได้รับผลกระทบรุนแรงแต่อย่างใด เนื่องจากสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศของตนเองนั้นลำบากกว่าการเข้ามาใช้ชีวิตและทำงานในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทำให้แรงงานสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจในประเทศไทยได้

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

การปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เนื่องจากชาวเมียนมาร์เป็นคนต่างถิ่น ต่างชนชาติ ต่างภาษา การที่จะเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้น ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมตามแบบอย่างของคนไทยและชุมชนที่ตนเข้ามาอยู่อย่างรวดเร็วที่สุด ทั้งนี้ก็เพื่อให้ชาวเมียนมาร์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างบุคคลปกติทั่วไป การปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การฝึกพูด อ่าน เขียนภาษาไทย เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารในการดำรงชีวิตและในการทำงาน การปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองและกฎระเบียบภายในชุมชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและหลีกเลี่ยงการสร้างปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีของประเทศไทย เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันให้สอดคล้องกับคนไทยได้และนับเป็นวิธีการปรับตัวที่สามารถเข้าถึงคนไทยและทำให้คนไทยเกิดการยอมรับได้ง่ายขึ้น เช่น การเข้าวัดทำบุญ การร่วมกิจกรรมในงานประเพณีต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น

ด้านวิถีชีวิต

การดำรงชีวิตของชาวเมียนมาร์เมื่อเข้ามาอยู่ในเขตเทศบาลส่วนมากไม่เกิดปัญหา เนื่องจากชาวเมียนมาร์มีลักษณะการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ก่อความรำคาญหรือสร้างความเดือดร้อนให้คนไทย พยายามหลีกเลี่ยงการมีปัญหากับผู้อื่น และการดำรงชีวิตมีลักษณะเก็บตัว ไม่ออกไปพบเจอผู้คน เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ในการเข้ารับบริการต่างๆ ภายในชุมชน เช่น ร้านอาหาร ร้านขายยา ร้านสะดวกซื้อ ร้านเสริมสวย คนไทยจะให้บริการตามปกติ ไม่เกี่ยงว่าเป็นคนชาติใด แต่อาจมีการแสดงอาการทางสายตาของลูกค้ายื่นๆในร้านบ้าง แต่ไม่เป็นปัญหาเท่าใดนัก ชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหากับคนไทย เพราะพื้นฐานนิสัยคนไทยเป็นคนใจดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นจากผลการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

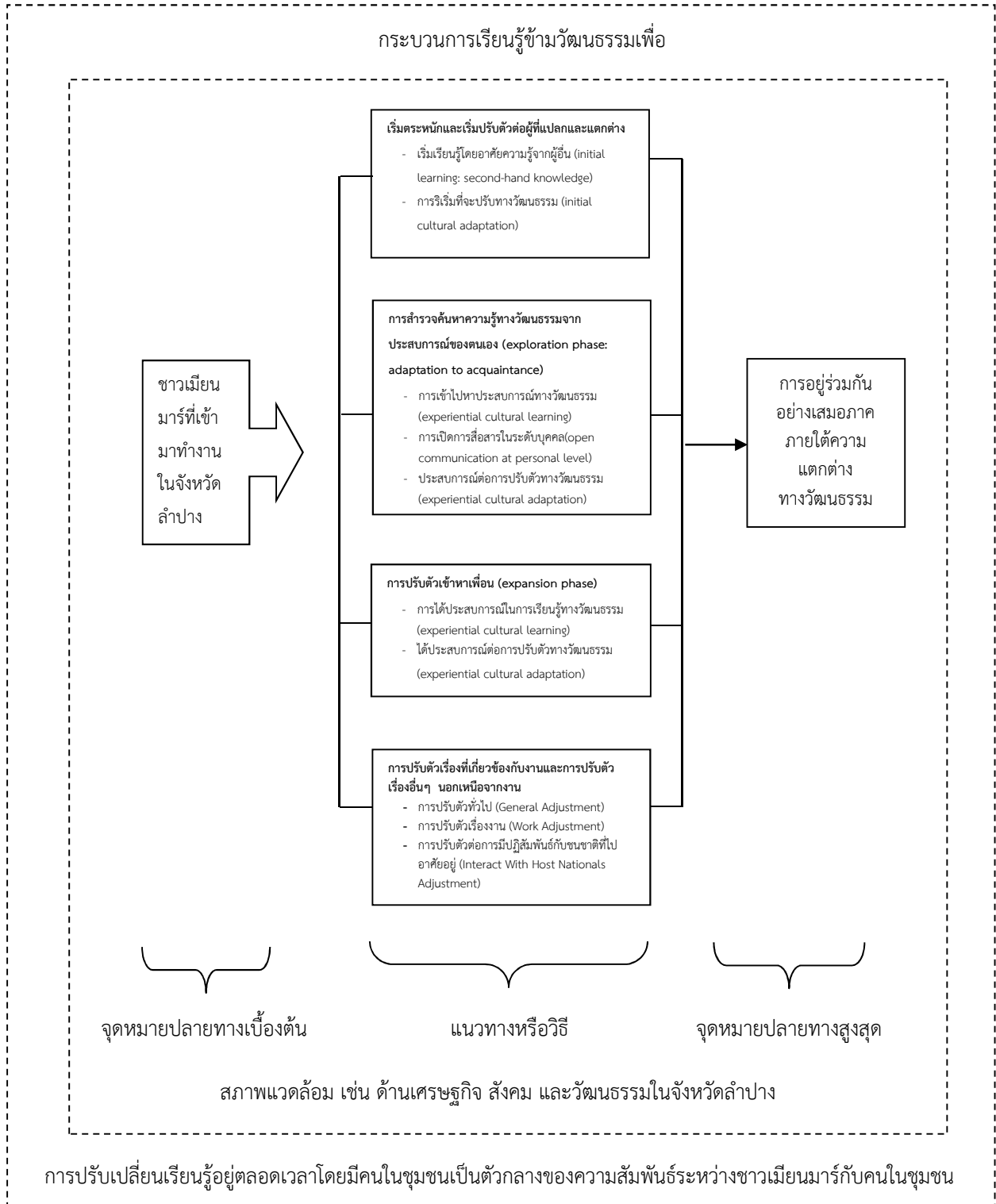
จากการศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจอพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปางนั้นมีจุดมุ่งหมายเดียว คือ เพื่อหางานทำและต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งตนเองและครอบครัว ชาวเมียนมาร์จึงหลีกเลี่ยงที่จะก่อปัญหาหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนในพื้นที่เพราะชาวเมียนมาร์ต่างตระหนักดีว่าตนเพียงเป็นผู้มาอยู่อาศัย หากทำสิ่งใดที่ไม่ถูกไม่ควร ก็อาจทำให้ตนมีปัญหากับคนในพื้นที่ได้ และจะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก ซึ่งหากสะท้อนมุมมองและทัศนคติของคนในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าการที่ชาวเมียนมาร์อพยพเข้ามาอาศัยและทำงานอยู่ในชุมชนนั้น ในระยะแรกคนในพื้นที่ไม่เปิดใจยอมรับ คิดว่าชาวเมียนมาร์เหล่านั้นเข้ามาแย่งงานและทำให้วิถีชีวิตภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านสภาพสังคม สุขภาพอนามัย และความปลอดภัย แต่เมื่อเวลาผ่านไปคนในพื้นที่สามารถเปิดใจยอมรับชาวเมียนมาร์ได้ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่มีปัญหา อีกทั้งชาวเมียนมาร์ยังมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจภายในชุมชนเจริญเติบโตอีกด้วย

สรุป

ชาวเมียนมาร์นับเป็นกำลังแรงงานส่วนหนึ่งที่มีส่วนขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศรูปแบบการกระจายตัวและลักษณะของแรงงานข้ามชาติมีความแตกต่างกันหลากหลายในพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งผันแปรไปตามลักษณะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประวัติการตั้งถิ่นฐานและการใช้แรงงานตามอาชีพที่มีความต้องการในประเทศไทย โดยภาคการผลิตที่มีแรงงานชาวเมียนมาร์ทำงานอยู่มาก ประกอบด้วย ภาคการเกษตร ปศุสัตว์ กิจการก่อสร้าง และผู้รับใช้ภายในบ้าน ชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่ที่อยู่ในจังหวัดลำปางล้วนแล้วเป็นวัยหนุ่มสาวที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นของวัยเจริญพันธุ์ มีแรงงานชาวเมียนมาร์จำนวนมากที่อยู่กับคู่ครอง และในเวลาเดียวกันก็มีแรงงานชาวเมียนมาร์ในสัดส่วนที่สำคัญที่ยังเป็นโสด ชาวเมียนมาร์เหล่านี้เดินทางเข้ามาทำงานตั้งแต่อายุน้อย และมักทำงานที่ใช้แรงงานที่ไม่ต้องอาศัยทักษะฝีมือ

ความแตกต่างและความหลากหลายในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์ในพื้นที่สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ในรูปแบบการทำงาน การอยู่อาศัย การศึกษาของบุตร และการได้สิทธิและความคุ้มครองของแรงงานข้ามชาติที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามกลุ่มอาชีพต่างๆ

ภาพประกอบที่ ๒ กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง พบว่า วิถีชีวิตและแรงจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่จังหวัดลำปาง สาเหตุหลักมาจากต้องการแรงงานระดับล่าง เรื่องของความขัดแย้ง ความยากลำบากภายในประเทศเมียนมาร์ นโยบายของรัฐบาลที่ไม่สามารถทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขได้ ขาดคุณชีวิตที่ดี ทำให้ชาวเมียนมาร์บางกลุ่มเข้ามาทำงานในประเทศใกล้เคียงมากขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง ตลอดจนวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ชาวเมียนมาร์นับเป็นกำลังแรงงานส่วนหนึ่งที่มีส่วนขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ รูปแบบการกระจายตัวและลักษณะของแรงงานชาวเมียนมาร์มีความแตกต่างกันหลากหลายในพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งผันแปรไปตามลักษณะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประวัติการตั้งถิ่นฐานและการใช้แรงงานตามอาชีพที่มีความต้องการในจังหวัดลำปาง โดยภาคการผลิตที่มีแรงงานชาวเมียนมาร์ทำงานอยู่มาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนวัยหนุ่มสาวที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นของวัยเจริญพันธุ์ มีแรงงานชาวเมียนมาร์จำนวนมากที่อยู่กับคู่ครอง และในเวลาเดียวกันมีในสัดส่วนที่สำคัญที่ยังเป็นโสด ชาวเมียนมาร์เหล่านี้เดินทางเข้ามาทำงานตั้งแต่อายุยังน้อย และมักทำงานที่ใช้แรงงานที่ไม่ต้องอาศัยทักษะฝีมือ ดังนั้นจึง พบว่า ชาวเมียนมาร์เหล่านี้มีการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก และยังคงเผชิญกับอุปสรรคในด้านข้อจำกัดในการใช้ภาษาไทยรายได้เฉลี่ยของแรงงานข้ามชาติค่อนข้างต่ำแต่ พบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้รับ โดยเฉลี่ยมีระยะเวลาอยู่ในจังหวัดลำปางมาแล้ว ๔ - ๕ ปี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การโยกย้ายที่ทำงานพอสมควร และที่สำคัญชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่มีเครือข่ายอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งเอื้ออำนวยให้การย้ายถิ่นสะดวกขึ้น อย่างไรก็ตาม พบว่า มีชาวเมียนมาร์ส่วนมากต้องการที่จะอยู่ในพื้นที่ตลอดไปโดยมีปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. วิถีชีวิตและแรงจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง

จากสภาพปัจจุบันเกิดกระแสการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานขนาดใหญ่ขึ้นภายในประเทศเมียนมาร์เข้าสู่ประเทศใกล้เคียง ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในนั้น โดยเฉพาะในจังหวัดลำปางก็เป็นหนึ่งในประเทศที่มีชาวเมียนมาร์เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวเมียนมาร์ค้ำนึ่งถึงอนาคตข้างหน้าต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิม ไม่อยากให้ครอบครัวต้องอยู่อย่างลำบาก แต่ไม่ว่าด้วยสาเหตุใดก็ตามการที่แรงงานข้ามชาติตัดสินใจอพยพเข้ามาทำงานในจังหวัดลำปางนั้น เพื่อต้องการหาโอกาสที่ดีกว่าการทำงานในประเทศของตน และต้องการทำให้ครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สาเหตุ

ที่ทำให้เกิดการอพยพนี้เป็นผลมาจากปัจจัยผลักดันหลากหลายด้าน เช่น สภาพความต้องการแรงงานระดับล่างเพื่อใช้ในภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานอย่างหนักประกอบกับราคาถูก ปัญหาในเรื่องของความขัดแย้ง ความยากลำบากภายในประเทศเมียนมาร์ เป็นปัจจัยดึงดูดและผลักดันแรงงานเหล่านี้ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเข้ามายังจังหวัดลำปางเพื่อทำงาน ซึ่งมีทั้งเข้ามาอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย นโยบายของรัฐบาลแรงงานข้ามชาติที่ไม่สามารถทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขได้ จนก่อให้เกิดคนในประเทศมีความยากจน ทำให้แรงงานข้ามชาติแสวงหาสถานที่ใหม่ที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวดีขึ้น รวมถึงการทำให้แรงงานชาวเมียนมาร์มีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน การเปิดโอกาสให้คนกลุ่มนี้เข้าถึงสิทธิพื้นฐานที่พึงได้รับ การบริหารจัดการระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้แรงงานต่างชาติตัดสินใจเข้ามาทำงานในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับจังหวัดลำปาง ซึ่งมีระยะทางไม่ไกลจากชายแดนพม่าเป็นระยะทาง ๒๒๕ กิโลเมตร ซึ่งถึงอำเภอแม่สายเหนือสุดของประเทศไทยซึ่งอยู่ติดกับด่านท่าซี้เหล็ก และอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทำให้ชาวเมียนมาร์ อพยพเข้ามาทำงานในจังหวัดลำปาง และตั้งรกรากอยู่ที่นี้อย่างถาวร

๒. การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

จากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปางในฐานะแรงงาน มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไปจากเดิมอย่างมาก เนื่องจากต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม กฎระเบียบข้อบังคับใหม่ๆ เช่น สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ การใช้ภาษา การสื่อสาร สภาพการทำงาน และกฎหมาย นอกจากนี้วัฒนธรรมใหม่ยังเข้าไปกัดกร่อนความเป็นตัวตนของพวกเขาไปตามกาลเวลา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการดำรงชีวิต ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ทั้งสิ้น

โดยสภาพสังคมชาวเมียนมาร์มีการจัดวางบ้านเรือนในชุมชนค่อนข้างเป็นระเบียบ มีสุขอนามัยที่ดี อบอุ่น ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า เป็นแหล่งชุมชน ใจกลางเมือง บ้านเรือน และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงเรียน วัด ร้านอาหาร มีวัดเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงวัฒนธรรมทั้งสองฝ่ายร่วมกัน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ชาวเมียนมาร์จะอยู่กันตามอัตภาพ อาศัยรวมกันเป็นครอบครัวในห้องเช่าเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ลักษณะที่อยู่อาศัยมีหลายลักษณะ เช่น การเช่าบ้านอยู่เป็นหลังๆ การเช่าห้องพัก และพักอาศัยในสถานที่ที่นายจ้างจัดหาไว้ให้ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์จะดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ประหยัด อุดม ไม่ฟุ้งเฟ้อ วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจชาวเมียนมาร์ จึงไม่ประสบปัญหาหรือได้รับผลกระทบแต่อย่างใด ด้านสังคมและวัฒนธรรมพื้นที่โดยรอบของชุมชนมีการจัดวางบ้านเรือนอย่างเป็นระเบียบ มีสุขอนามัยที่ดี ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้ชาวเมียนมาร์ดำเนินชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย ในด้านวัฒนธรรม ชาวเมียนมาร์ได้นำเอาวัฒนธรรมและความเชื่อเดิมในประเทศของตนเข้ามาปฏิบัติในจังหวัดลำปางด้วย แต่ไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด เนื่องจากลักษณะวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์กับคนในจังหวัดลำปางคล้ายคลึงกัน เช่น การนับถือพุทธศาสนา การกราบไว้บูชาพระพุทธรูป และการเข้าวัดทำบุญ เป็นต้น รวมถึงด้านคุณภาพชีวิต แรงงานข้ามชาติยังมีคุณภาพชีวิตในระดับต่ำ เนื่องจากชาวเมียนมาร์เลือกที่จะอยู่อย่างประหยัดอดออม ทำงานหนัก และไม่ดูแลสุขภาพ ไม่มีการตอบสนองความต้องการตัวเอง หรือการให้รางวัลชีวิตให้กับตนเอง เช่น การพักผ่อน การท่องเที่ยว การรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ การ

เดินทางภายในชุมชน ชาวเมียนมาร์จะใช้วิธีการเดินเท้า แต่หากมีการเข้าวัดทำบุญจะนั่งจักรยานยนต์รับจ้าง หรือรถโดยสารไป การเดินทางภายนอกชุมชน เช่น การไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด หรือกลับประเทศของตน จะรวมตัวกันจ้างรถตู้เพื่อใช้ในการเดินทางระยะไกล

โดยคนในจังหวัดลำปาง มองว่า ชาวเมียนมาร์เป็นคนขยันทำงาน อดทนไม่เกียจงาน ซึ่งแตกต่างจากคนในพื้นที่ ที่มีการเลือกงานทำ ไม่ทำงานที่สกปรก งานหนัก หรืองานที่เสี่ยงอันตราย และมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจชาวเมียนมาร์ที่ต้องจากถิ่นฐานที่ตนอยู่ เพื่อมาหางานทำในต่างถิ่น ซึ่งคนในพื้นที่ ก็จะคอยให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล เมื่อชาวเมียนมาร์ประสบปัญหาไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตาม และนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจภายในชุมชนเจริญเติบโต เนื่องจากมีการจับจ่ายใช้สอยสินค้าอุปโภค บริโภค พ่อค้าแม่ค้าได้รับผลประโยชน์ รวมถึงการใช้บริการต่างๆ ภายในชุมชน ในด้านลักษณะนิสัยของชาวเมียนมาร์นั้น หากเป็นเมื่อ ๔-๕ ปี ที่ผ่านมา ที่มีการอพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนใหม่ๆ คนในชุมชนจะรับความเปลี่ยนแปลงไม่ได้เกิดความหวาดกลัว และรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี เช่น มีการอยู่รวมกันอย่างแออัดระหว่างคนชุมชน และชาวเมียนมาร์ รวมถึงการมีพฤติกรรมที่คนในชุมชนยังรับไม่ได้ และไม่มีการรักษาความสะอาด แต่ในปัจจุบันชาวเมียนมาร์ มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและปฏิบัติตามกฎระเบียบกติกาสังคม จึงทำให้ปัญหาที่เคยมีลดลงไป

๓. วิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

การปรับตัวทางวัฒนธรรม คือกระบวนการที่ผู้ที่พบเจอวัฒนธรรมที่แตกต่างเริ่มเข้าสู่กระบวนการของการปรับตัวเพื่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน เกิดความเข้าใจและสบายใจการที่แรงงานชาวเมียนมาร์ต้องดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนที่ตนเองรู้สึกว่าเป็นคนอื่น มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ย่อมทำให้แรงงานข้ามชาติรู้สึกแปลกแยกรู้สึกถูกจับตามองจากคนในพื้นที่ การใช้ชีวิตของชาวเมียนมาร์จึงมีลักษณะไม่ค่อยเปิดเผยหลังจากการเลิกงานในแต่ละวันจะทำการซื้อวัตถุดิบสำหรับประกอบอาหาร และจะกลับเข้าที่พัก มักไม่ค่อยออกไปไหน เพราะคิดว่าอยู่ในห้องพักปลอดภัยและสบายใจที่สุดการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ ชาวเมียนมาร์มักไม่ประสบปัญหา เนื่องจากเดิมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศของตนก่อนอพยพเข้าสู่จังหวัดลำปาง ลำบากกว่ามาก ข้าวของเครื่องใช้มีราคาแพงแต่ค่าเงินต่ำ จากการให้ข้อมูลของชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่จะมีความเห็นตรงกันว่า การเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปาง สะดวกสบายกว่าการใช้ชีวิตที่ต้องดิ้นรนในประเทศของตน ทำให้การดำรงชีวิตทางด้านเศรษฐกิจไม่เป็นปัญหาเท่าใดนัก และการปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่เข้ามาอาศัยในจังหวัดลำปางแรกๆ จะมีปัญหาเรื่องภาษา การติดต่อสื่อสาร ทำให้การดำรงชีวิตอยู่และการทำงานในจังหวัดลำปางเป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงต้องมีการฝึกพูดภาษาไทย โดยการเรียนรู้จากแรงงานชาวเมียนมาร์ด้วยตนเอง และแรงงานไทยที่ทำงานร่วมกันก็จะมีการสอนภาษาไทยให้ เพื่อให้การทำงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น ต้องมีการปรับตัวทางด้านประเพณี วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของชุมชน เรียนรู้ว่าจะอะไรที่ไม่ควรปฏิบัติ ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชนได้ และชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหากับแรงงานไทย เพราะพื้นฐานนิสัยคนในชุมชนนั้น เป็นคนที่มีจิตใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ความคิดเห็นของแรงงานชาวเมียน

มาร์ส่วนใหญ่จะให้ข้อมูลไปในทางเดียวกัน นั่นคือ คนในพื้นที่ไม่เคยแสดงความรังเกียจ มีแต่ให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง แม้เป็นบุคคลที่ไม่เคยรู้จัก เมื่อชาวเมียนมาร์เกิดปัญหาขอความช่วยเหลือคนในพื้นที่ ก็จะเข้าช่วยเหลืออย่างเต็มที่ รวมถึงนายจ้างส่วนใหญ่จะมีการจ้างงานที่เป็นธรรม ไม่แบ่งแยกไม่ลำเอียง ในบางกิจการมีการเลี้ยงดูกันเหมือนเครือญาติพี่น้อง ทำให้ชาวเมียนมาร์ที่มาใช้แรงงานรู้สึกอุ่นใจและอยากทำงานในจังหวัดลำปางต่อไปเรื่อยๆ การปรับตัวด้านวิถีชีวิต สำหรับชาวเมียนมาร์ไม่เป็นปัญหาเท่าใดนัก เนื่องจากแต่เดิมชาวเมียนมาร์มีวิถีชีวิตในประเทศของตนที่เรียบง่าย ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จะแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทกิจการ สภาพแวดล้อมที่กล่าวนั้น รวมถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน สุขอนามัย และการทำงานร่วมกับแรงงานในพื้นที่ด้วย ซึ่งการอพยพเข้ามาทำงานของชาวเมียนมาร์นั้นส่วนมากมาจากมีญาติพี่น้องหรือคนรู้จักที่ทำงานอยู่ก่อนแล้ว ชักชวนกันเข้ามาทำงาน ในด้านการทำงาน เมื่อชาวเมียนมาร์พบปัญหาจะปรึกษาหัวหน้างานมากกว่านายจ้าง เนื่องจากเข้าถึงได้ง่ายกว่า การทำงานร่วมกับแรงงานในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กันดี ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่วนความเสี่ยงในการทำงานมีแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทกิจการ รวมถึงการปรับตัวและการดำรงอยู่ ตลอดจนความแตกต่างทางด้านภาษา เชื้อชาติวัฒนธรรม ย่อมทำให้เขาเหล่านั้นรู้สึกแปลกแยกและรู้สึกไม่ปลอดภัย ทำให้วิถีชีวิตของแรงงานข้ามชาติมีลักษณะปกปิดอาศัยอยู่ด้วยความระแวงระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชาวเมียนมาร์ที่ยังไม่ได้จดทะเบียนอย่างถูกต้อง จะรู้สึกไม่ปลอดภัยและหวาดกลัวมาก ส่วนใหญ่จะอยู่กับการทำงาน หลังจากเลิกงานจะรีบกลับเข้าที่พัก ไม่ค่อยออกไปไหน แต่ถ้ามีความคุ้นเคยกับคนในพื้นที่แล้ว ก็จะกล้าออกมาพบเจอผู้คน ชาวเมียนมาร์นั้นต้องมีการปรับตัวหลายด้านเพื่อให้ตนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ด้านเศรษฐกิจจุดประสงค์ในการอพยพเข้ามาทำงานในจังหวัดลำปางของชาวเมียนมาร์นั้นคือ การประกอบอาชีพเพื่อหาเงินส่งเสียตนเองและครอบครัว เมื่อเข้ามาอยู่และทำงานภายในชุมชนแล้วจึงต้องประหยัดอดออม ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น เพื่อเก็บเงินจากการทำงาน และส่งเงินให้กับครอบครัวในประเทศของตน แต่ในการปรับตัวด้านเศรษฐกิจนั้น ชาวเมียนมาร์มักไม่ได้รับผลกระทบรุนแรงแต่อย่างใด เนื่องจากสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศของตนเองนั้นลำบากกว่าการเข้ามาใช้ชีวิตและทำงานในจังหวัดลำปางเป็นอย่างมาก ทำให้ชาวเมียนมาร์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจในประเทศไทยได้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า วิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง ทำให้มองเห็นสภาพชีวิตของบุคคลที่ต้องจากบ้านเมือง จากครอบครัวอันเป็นที่รัก เพื่อมาแสวงหาโอกาสและอนาคตที่ดีกว่าการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศของตน ชาวเมียนมาร์ที่อพยพเข้ามาต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ผู้คน และสังคมใหม่ที่ไม่คุ้นเคย ทั้งภาษาวัฒนธรรม ผู้คนที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ความรู้สึก ทศนคติ การที่จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนไปนั้น ต้องมีการปรับตัว ปรับความคิดและพฤติกรรม เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากการศึกษาเรื่องวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาดมวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย วิถีชีวิตและแรงจูงใจที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

ด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง และวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

๑. วิถีชีวิตและแรงจูงที่ทำให้แรงงานข้ามชาติตัดสินใจมาอยู่ในจังหวัดลำปาง

ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านมีอาณาเขตติดต่อกันตามลักษณะภูมิประเทศ แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความสงบร่มเย็น เศรษฐกิจภายในประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีการศึกษาและคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า สิ่งเหล่านี้นับเป็นปัจจัยดึงดูดให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจอพยพเข้ามาอาศัยและทำงานอยู่ในจังหวัดลำปาง เนื่องจากประเทศของตนด้อยพัฒนา เศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดี จึงต้องอพยพเข้ามาเพื่อหาโอกาสในการทำงาน และหวังว่าตนเองและครอบครัวจะมีชีวิตความเป็นอยู่ไม่ลำบากเหมือนเช่นที่ผ่านมา ซึ่งจากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจอพยพเข้ามาสู่จังหวัดลำปางนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของไตรพล ตั้งมันคง^๑ ได้ทำการศึกษาแรงงานต่างด้าวชาวพม่า: แนวทางการดำเนินชีวิตอย่างสมานฉันท์ของคนชายขอบจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่า ภูมิหลังและความเป็นมาของแรงงานต่างด้าวชาวพม่าจังหวัดสมุทรสาคร ไม่ปรากฏหลักฐานว่า แรงงานต่างด้าวชาวพม่าเข้ามาอยู่ในจังหวัดสมุทรสาครเมื่อใด แต่จำนวนแรงงานชาวพม่าได้เพิ่มขึ้นมากเป็นพิเศษกว่าสามหมื่นคนในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้แรงงานต่างด้าวชาวพม่าลี้ภัยเข้ามาเมืองและเป็นแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องจากการสู้รบภายในประเทศพม่า การไม่มีงานทำและความยากจน การลี้ภัยเข้ามาเมืองไทยต้องเผชิญกับการถูกเอาเปรียบจากนายหน้า สภาพการทำงานที่เลวร้าย การถูกทำร้ายร่างกายและล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่ อดคิดทางชาติพันธุ์และความเสี่ยงรอบด้านในระหว่างการลี้ภัยเข้าสู่ประเทศไทยสำหรับปัจจุบัน พบว่า แรงงานต่างด้าวชาวพม่ามีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในฐานะคนชายขอบ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมให้กลมกลืนกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น ปัญหาการดำเนินชีวิตที่สำคัญคือ ความยากลำบากในการเดินทางเข้าประเทศไทย การถูกขูดรีดจากนายหน้า สภาพการทำงานที่เลวร้าย ค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด ต้องทำงานหนักเกินเวลาที่กฎหมายคุ้มครอง รวมทั้งได้รับค่าจ้างไม่เต็มอัตรา ขาดความมั่นคงในชีวิตทรัพย์สิน ถูกกลั่นแกล้งจากเจ้าหน้าที่ รวมทั้งอคติทางชาติพันธุ์ ในทำนองเดียวกัน ชาวสมุทรสาครก็มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการลี้ภัยเข้ามาเมืองอย่างผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาร์ ความไม่ปลอดภัยและการที่แรงงานจะเป็นพวชนายาเสพติดและโรคภัยไข้เจ็บเข้าสู่ประเทศ ด้านแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างสมานฉันท์ของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาร์จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า เป็นไปอย่างสมานฉันท์ เมื่อแรงงานสำนึกว่าตนเองเป็นแรงงานต่างด้าว ทำงานเพื่อมีรายได้ อยู่ร่วมกับสังคมและชุมชนอย่างสงบสุขในฐานะสมาชิกของสังคม ได้รับความ เป็นธรรมตามพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน ยึดมั่นในอาชีพแรงงานที่เป็นงานสุจริต ได้รับสวัสดิการ

^๑ ไตรพล ตั้งมันคง. "แรงงานต่างด้าวชาวพม่า: แนวทางการดำเนินชีวิตอย่างสมานฉันท์ของคนชายขอบจังหวัดสมุทรสาคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ๒๕๕๒.

พื้นฐานจากชุมชน และสังคม ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยสรุปแม้จะมีปัญหาต่างๆมากมาย ทั้งในหมู่แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาร์ และส่วนที่เป็นคนไทยที่เป็นเจ้าของประเทศ แต่เพราะความจำเป็นในด้านการขาดแคลนแรงงานของฝ่ายไทยและความต้องการรายได้ของฝ่ายแรงงานชาวเมียนมาร์จึงมีความจำเป็นต้องหาทางดำเนินชีวิตร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ เพื่อความสงบสุขในสังคม

๒. การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านการกลมกลืนของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

วัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่จะพักอาศัยรวมกันในบ้านเช่าหลายคน เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย บางรายอยู่กันเป็นครอบครัวหรือพี่น้องกัน และเลือกที่พักที่ใกล้กับสถานประกอบการที่ตนทำงานอยู่ เพื่อความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมาร์จะดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ วิธีชีวิตด้านเศรษฐกิจชาวเมียนมาร์จึงไม่ประสบปัญหาหรือได้รับผลกระทบแต่อย่างใด ด้านสังคมและวัฒนธรรมพื้นที่โดยรอบของชุมชนมีการจัดวางบ้านเรือนอย่างเป็นระเบียบ มีสุขอนามัยที่ดี ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้แรงงานข้ามชาติดำเนินชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย ในด้านวัฒนธรรม ชาวเมียนมาร์ได้นำเอาวัฒนธรรมและความเชื่อเดิมในประเทศของตนเข้ามาปฏิบัติในจังหวัดลำปางด้วย แต่ไม่เป็นที่ปัญหาแต่อย่างใด เนื่องจากลักษณะวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์กับคนในพื้นที่จะคล้ายคลึงกัน เช่น การนับถือพุทธศาสนา การกราบไหว้บูชาพระพุทธรูป และการเข้าวัดทำบุญ ซึ่งผลการศึกษาก็ได้สอดคล้องกับ Jansson, H., Johanson, M., & Ramström, ^๒ กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมเพื่อการปรับตัวว่ามี ๓ ขั้นตอนใหญ่ ได้แก่ ขั้นตอนเริ่มตระหนักและเริ่มปรับตัวต่อผู้ที่แปลกและแตกต่าง เป็นขั้นแรกเมื่อได้เข้าไปพบปะหรืออาศัยอยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยปกติเมื่อมนุษย์เจอสิ่งที่แตกต่างหรือไม่คุ้นเคย มนุษย์จะเริ่มกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการนี้แบ่งออกเป็น ๒ ขั้นตอนย่อย คือ

- ขั้นตอนการเริ่มเรียนรู้โดยอาศัยความรู้จากผู้อื่น (initial learning: second-hand knowledge) เช่น ศึกษาจากการอ่าน การค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น ขั้นตอนนี้เรียนรู้จะทำให้ทราบลักษณะความแตกต่างของวัฒนธรรม

- ขั้นตอนการริเริ่มที่จะปรับทางวัฒนธรรม (initial cultural adaptation) เป็นขั้นของการตระหนักว่าวัฒนธรรมที่พบเจอในรูปแบบพฤติกรรมของเพื่อนร่วมงานหรือผู้ที่ต้องปฏิสัมพันธ์ด้วยแต่เป็นขั้นของการรับรู้เท่านั้น ไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเพื่อตอบสนองวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ขั้นตอนที่สอง คือ การสำรวจค้นหาความรู้ทางวัฒนธรรมจากประสบการณ์ของตนเอง (exploration phase: adaptation to acquaintance) เป็นขั้นตอนที่เข้าไปค้นหาความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วยประสบการณ์ของตนเอง มี ๓ ขั้นตอนย่อย คือ

^๒ Jansson, H., Johanson, M., & Ramström, J. Institutions and networks: Business networks in the Chinese, Russian, and West-European institutional contexts. *Journal of Industrial Marketing Management*, ๓๖(๗), (๒๐๐๗). pp. ๙๕๕-๙๖๗.

- ขั้นการเข้าไปหาประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (experiential cultural learning) เป็นขั้นตอนที่ใช้ตัวเองเข้าไปหาความรู้ ทดลองในวัฒนธรรมใหม่ ๆ เช่น การเดินเที่ยวชม ส่องดู สังเกต ทดลองรับประทานทดลองใช้สิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยพบเจอในวัฒนธรรมตนเอง
 - ขั้นการเปิดการสื่อสารในระดับบุคคล (open communication at personal level) เป็นขั้นตอนที่เริ่มเข้าไปพบปะพูดคุย สร้างเพื่อนกับคนในสังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่าง เป็นขั้นตอนการศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดทางวัฒนธรรม
 - ขั้นต้องประสบการณ์ต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรม (experiential cultural adaptation) เป็นขั้นตอนหลังจากได้พบปะพูดคุยกับคนต่างวัฒนธรรม จะเริ่มรู้สึกว่ามีบางสิ่งที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายไม่เหมือนกัน และในกระบวนการสร้างความสัมพันธ์นั้นต้องมีการปรับตัวเช่น พบว่าเพื่อนต่างชาติใช้การจับมือเพื่อทักทายขณะที่เราใช้การสวัสดี
- ขั้นตอนที่สาม การปรับตัวเข้าหาเพื่อน (expansion phase: เกิดขึ้นหลังจากที่มีประสบการณ์การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและพบว่าทั้งสองมีสิ่งที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นเพื่อทำให้ความสัมพันธ์แน่นขึ้น ทั้งสองฝ่ายต้องเริ่มการปรับตัวเข้าหากัน เช่น เราเลิกสวัสดีเพื่อนต่างชาติแต่ใช้การจับมือแทน มีขั้นตอนย่อยคือ
- ขั้นการได้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (experiential cultural learning) หลังจากสามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้แล้ว จะทำให้ผู้นั้นมีประสบการณ์เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมจากกลุ่มเพื่อน เข้าใจว่าหากจะอยู่ในสังคมนั้นต้องทำอะไรบ้าง อาจจะกล่าวได้ว่าสามารถพัฒนาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจและเรียนรู้ทางวัฒนธรรมมากขึ้น
 - ขั้นได้ประสบการณ์ต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรม (experiential cultural adaptation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ทำให้ผู้ที่มาอาศัยในวัฒนธรรมอื่น เกิดความสามารถในการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม มีความเข้าใจในการสร้างความกลมกลืน ปรับตัวและดำรงตนอยู่ได้อย่างไม่มีอุปสรรค กล่าวคือเกิดมีประสบการณ์ในการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม

๓. วิเคราะห์กระบวนการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

การปรับตัวทางวัฒนธรรม คือ กระบวนการที่ผู้ที่พบเจอวัฒนธรรมที่แตกต่างเริ่มเข้าสู่กระบวนการของการปรับตัวเพื่อความเป็นอยู่ที่ง่ายขึ้น เกิดความเข้าใจและสบายใจการอพยพเข้ามาอาศัยและทำงานในจังหวัดลำปางของชาวเมียนมาร์ ต้องมีการปรับตัว ปรับความคิด พฤติกรรมเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากประเทศของตน เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิตและเพื่อสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขในการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจนั้น อาจไม่ประสบปัญหาเท่าใดเนื่องจากสภาพชีวิตเดิมในประเทศที่ตนเคยอาศัยลำบากมากกว่าการใช้ชีวิตในจังหวัดลำปาง ข้าวของเครื่องใช้มีราคาแพง แต่ค่าเงินต่ำ ประชาชนภายในประเทศหากได้รับการศึกษาค่า ก็จะทำให้หางานทำไม่ได้ แต่การเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปางนั้น ชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายกว่า รวมถึงรายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย เนื่องจากชาวเมียนมาร์อพยพเข้ามาเพื่อทำงานเก็บเงิน จึงมีนิสัยประหยัดอดออม ใช้จ่ายแค่เพียงพอดำเนินชีวิตไปได้ในแต่ละวัน ทำให้มีเงินเหลือเก็บ

มากกว่าการทำงานอยู่ในประเทศของตนในการปรับตัวด้านสังคม เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปาง แรกๆ ต้องมีการปรับตัวค่อนข้างมาก ทั้งในเรื่องขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี กฎระเบียบภายในชุมชนที่ทุกคนยึดถือปฏิบัติ และการฝึกใช้ภาษาไทยทั้งฟังและพูด การปรับตัวเหล่านี้เพื่อที่จะสามารถอยู่ร่วมกับคนไทย และให้คนไทยเกิดการยอมรับในตัวแรงงานข้ามชาติได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Black และ Gregersen^๓ กล่าวว่า การปรับตัวข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Adjustment) สามารถศึกษาได้ในหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในประเทศนั้นๆ สามารถแบ่งเป็น ๒ ด้านใหญ่ คือ การปรับตัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานและการปรับตัวเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากงาน ซึ่งจะครอบคลุมการปรับตัว ๓ ด้านต่อไปนี้

๑. การปรับตัวทั่วไป (General Adjustment) เป็นระดับทางจิตวิทยาของบุคคลที่รู้สึกผ่อนคลาย สะดวกสบาย กับเรื่องภูมิอากาศ อาหาร ในต่างประเทศ

๒. การปรับตัวเรื่องงาน (Work Adjustment) เป็นระดับความสะดวกในการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ต่างจากเดิม เช่น ลักษณะงาน มาตรฐานของการปฏิบัติงาน วัฒนธรรมองค์กร

๓. การปรับตัวต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับชนชาติที่ไปอาศัยอยู่ (Interact With Host Nationals Adjustment) เป็นระดับเชิงจิตวิทยาที่รู้สึกผ่อนคลายกับการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

จากการเก็บข้อมูล พบว่า การปรับตัวของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปางสามารถมีการปรับตัวและมีกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจในวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ รวมถึงกระบวนการของวัฒนธรรม เช่น เข้าใจว่าวัฒนธรรมมีกระบวนการอย่างไร ทำไมต้องมี อย่างเช่น จังหวัดลำปางมีวันลอยกระทง แต่ที่ประเทศเมียนมาร์ไม่มีประเพณีนี้ แต่ชาวเมียนมาร์ส่วนใหญ่ก็เข้าใจและร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีในทุกๆ ปี ดังนั้นกลุ่มคนเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง ไม่มีความลำบากต่อการปรับตัวของวัฒนธรรมล้านนาและวัฒนธรรมไทย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ผลการศึกษาจะช่วยสนับสนุนสร้างความเข้าใจต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชาวเมียนมาร์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๒. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ควรมีการสร้างเครือข่ายการทำงานทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

^๓ Black, Stewart, J., and Gregersen, Hal, B. "Antecedents to Cross Cultural Adjustment for Expatriates in Pacific Rim Assignments." Human Relations. ๔๔ (May ๑๙๙๑): ๔๘๗-๕๑๕.

๓. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในมุมมองของการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินชีวิตและการปรับตัวของชาวเมียนมาร์ ซึ่งอาจได้ข้อมูลเพียงด้านเดียว ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายหรือรูปแบบการแก้ไขปัญหาแรงงานชาวเมียนมาร์ในระดับชุมชน และภาครัฐ ว่ามีนโยบายและมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร วิธีการแบบใดที่จะสามารถบริหารจัดการปัญหาแรงงานชาวเมียนมาร์ได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษานโยบายที่ส่งผลกระทบต่อแรงงานข้ามชาติ
๒. ควรศึกษาในรูปแบบเปรียบเทียบการวิจัยข้ามวัฒนธรรมกับกลุ่มตัวอย่างในประเทศอื่นๆ ที่ทำงานในประเทศไทย
๓. ควรศึกษากลไกวิธีการเข้ามาทำงานของกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาผิดกฎหมาย รวมถึงแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มแรงงานที่ผิดกฎหมาย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ชัจด์ภักย์ บุรุชพัฒนา. **ชาวจีนในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, ๒๕๑๗
- งามพิศ สัตย์สงวน. **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓
- งามพิศ สัตย์สงวน. **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: บริษัท รามาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๓
- ชาญคุณิต อารวรรณ์. **มินกะลาบา...เมืองลำปาง**. ลำปาง: อารวรรณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗
- ไทรพล ตั้งมั่นคง. "แรงงานต่างด้าวชาวพม่า: แนวทางการดำเนินชีวิตอย่างสมานฉันท์ของคนชายขอบจังหวัดสมุทรสาคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ๒๕๕๒.
- นียบพรรณ วรณศิริ. **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐
- บรรพต วีระสัย, **สังคมวิทยา มานุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๔
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย: ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. (พิมพ์ครั้งที่ ๒), ไทยแลนด์แอตลาส, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้ง
- สนิท สมัครการ. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๔๔
- สุพัตรา สุภาพ. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖
- Black, Stewart, J., and Gregersen, Hal, B. "Antecedents to Cross Cultural Adjustment forExpatriates in Pacific Rim Assignments." Human Relations. ๔๔ May ๑๙๙๑.
- Broom, L., & Selznick, P., **Sociology (๔th ed.)**. New York:Harper&Row, ๑๙๗๑
- Burkey, R.M., Ethnic&racial group, **The dynamics of dominance**. (Menlo Park,CA:Cummings, ๑๙๗๘
- Cooley, C.H. **Human nature and social order**. New York: Scribner's, ๑๙๖๔
- Foster, G.M., **Applied anthropology**. Boston: Little, Brown and Company, ๑๙๖๙
- Herskovits, M.J. **Man and his works**. New York: Knopf, ๑๙๔๘
- James, W., & Zanden, V. **Sociology (๓rd ed.)**, New York: Mcgraw-hill, ๑๙๙๓
- Jansson, H., Johanson, M., & Ramström, J. Institutions and networks: Business networks in theChinese, Russian, and West-European institutional contexts. **Journal of Industrial Marketing Management**, ๓๖(๗), (๒๐๐๗). pp. ๙๕๕-๙๖๗.
- Kottak, C.P. **Anthropology**. New York: McGraw-Hill, ๒๐๐๐
- Linton, R. **The cultural Background of personality**. New York: Appleton-Century-Croofts, ๑๙๔๕
- Loomis, C.P., **Social systems: Essays on their persistence and change**. Princeton,NJ: Van Nostrand, ๑๙๘๕

- Maslow, A.H. **Motivation and personality**. New York:Harper&Row, ๑๙๗๐
- Nisbet, R., **Social change**. New York: Harper Torchbooks, ๑๙๗๒
- Ogburn, W. F. **Social change**. New York: Viking Press, ๑๙๖๒
- Parsons, T., **The structure of social action**. (New York: McGraw-Hill, ๑๙๔๙), pp.๑๙๐๒-๑๙๗๙.
- Ritzer, G., & Goodsman, D.J. **Sociology theory (๖th ed.)**. New York: McGraw-hill, ๒๐๐๓
- Thio, A., **Sociology: A brief introduction (๔th ed.)**, Boston: Allyn and Bacon, ๒๐๐๐
- Vaughan, E., **Sociology: The study of society**. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hill, ๒๐๐๑
- Weber, M., **The theory of social and economic organization**. New York: Oxford University, ๑๙๔๖

สัมภาษณ์

- ชินหลี, อายุ ๒๙ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐
- ยานาดา, อายุ ๑๙ ปี, อาชีพแม่บ้าน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐
- ยูชานา, อายุ ๒๔ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๐
- ยุนวดี, อายุ ๒๘ ปี, อาชีพแม่บ้าน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐
- พโยลิน, อายุ ๒๑ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐
- เหว่ลู่หวิน, อายุ ๓๘ ปี, อาชีพปลูกจ้างร้านค้า, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐
- พโยลิน, อายุ ๔๑ ปี, อาชีพปลูกจ้างทำความสะอาดโรงงาน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐
- หญี่ลหวิน, อายุ ๑๗ ปี, อาชีพแม่บ้าน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐
- ไหลหวะต่ำ, อายุ ๒๕ ปี, อาชีพรับจ้างทั่วไป, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.
- โซโมทุน, อายุ ๔๕ ปี, อาชีพรับจ้างเฝ้าสวนผลไม้, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.
- โมโมเอ, อายุ ๓๖ ปี, อาชีพรับจ้างเฝ้าสวนผลไม้, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เอกสารเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง /หน้าที่.....

สถานที่ติดต่อ /เบอร์โทรศัพท์.....

โครงการสัมภาษณ์การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง

- ๑.๑ เพราะเหตุใดที่ทำให้ท่านเข้ามาใช้ชีวิตในจังหวัดลำปาง
- ๑.๒ ท่านเข้ามาในจังหวัดลำปางโดยวิธีใด
- ๑.๓ เมื่อท่านมาถึงจังหวัดลำปางท่านทำงานอะไร และเหตุใดถึงเลือกทำอาชีพนั้น
- ๑.๔ ท่านมาอยู่ลำปาง ท่านชีวิตอย่างไร และแตกต่างจากประเทศที่ท่านมาหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ๑.๕ ความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจของคุณเป็นอย่างไรบ้างเมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง
- ๑.๖ ความเป็นอยู่ด้านสังคมและวัฒนธรรมของท่านเป็นอย่างไรบ้างเมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง
- ๑.๗ ความเป็นอยู่ด้านคุณภาพชีวิตของท่านเป็นอย่างไรบ้างเมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง
- ๑.๘ ท่านมีการปรับตัวด้านเศรษฐกิจอย่างไรเมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปาง
- ๑.๙ ท่านมีการปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างไรเมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปาง
- ๑.๑๐ นอกจากด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ท่านยังปรับตัวและเรียนรู้อะไรบ้างกับคนในจังหวัดลำปาง

**แบบสัมภาษณ์การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (IOC))**

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อข้อความในแต่ละรายการว่า มีความเหมาะสมเพียงใดโดยทำเครื่องหมาย √ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านข้อละ ๑ ระดับความคิดเห็นดังนี้

- ๑ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์
- ๐ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์
- +๑ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามสอดคล้องกับจุดประสงค์

รายการ	ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	-๑	๐	+๑	
ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์				
ตำแหน่ง /หน้าที่				
สถานที่ติดต่อ /เบอร์โทรศัพท์				
ร่างการสัมภาษณ์การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง				
๑. เพราะเหตุใดที่ทำให้ท่านเข้ามาใช้ชีวิตในจังหวัดลำปาง				
๒. ท่านเข้ามาในจังหวัดลำปางโดยวิธีใด				
๓. เมื่อท่านมาถึงจังหวัดลำปางท่านทำงานอะไร และเหตุใดถึงเลือกทำอาชีพนั้น				
๔. ท่านมาอยู่ลำปาง ท่านชีวิตอย่างไร และแตกต่างจากประเทศที่ท่านมาหรือไม่ เพราะเหตุใด				
๕. ความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจของคุณเป็นอย่างไรบ้างเมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง				

รายการ	ผลการประเมิน			ข้อเสนอแนะ
	ผู้เชี่ยวชาญ			
	-๑	๐	+๑	
๖. ความเป็นอยู่ด้านสังคมและวัฒนธรรมของท่านเป็นอย่างไรบ้างเมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง				
๗. ความเป็นอยู่ด้านคุณภาพชีวิตของท่านเป็นอย่างไรบ้างเมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง				
๘. ท่านมีการปรับตัวด้านเศรษฐกิจอย่างไรเมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปาง				
๙. ท่านมีการปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างไรเมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปาง				
๑๐. นอกจากด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ท่านยังปรับตัวและเรียนรู้อะไรบ้างกับคนในจังหวัดลำปาง				

ลงชื่อ.....
 (.....)
 ตำแหน่ง.....

**แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
ของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง(IOC)**

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อข้อคำถามในแต่ละรายการว่า มีความเหมาะสมเพียงใดโดยทำเครื่องหมาย √ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านข้อละ ๑ ระดับความคิดเห็นดังนี้

- ๑ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์
- ๐ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์
- +๑ เมื่อท่านเห็นว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามสอดคล้องกับจุดประสงค์

วัตถุประสงค์	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลผล
	๑	๒	๓			
ข้อมูลส่วนบุคคล						
ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
ตำแหน่ง /หน้าที่	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
สถานที่ติดต่อ /เบอร์โทรศัพท์	๑	๑	๑	๓	๑	ใช้ได้
ร่างการสัมภาษณ์การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง						
๑. เพราะเหตุใดที่ทำให้ท่านเข้ามาใช้ชีวิตในจังหวัดลำปาง	๑	๐	๑	๒	๐.๖๖	ใช้ได้
๒. ท่านเข้ามาในจังหวัดลำปางโดยวิธีใด	๐	๑	๑	๒	๐.๖๖	ใช้ได้
๓. เมื่อท่านมาถึงจังหวัดลำปางท่านทำงานอะไร และเหตุใดถึงเลือกทำอาชีพนั้น	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
๔. ท่านมาอยู่ลำปาง ท่านชีวิตอย่างไร และแตกต่างจากประเทศที่ท่านมาหรือไม่ เพราะเหตุใด	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
๕. ความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจของคุณเป็นอย่างไรบ้างเมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
๖. ความเป็นอยู่ด้านสังคมและวัฒนธรรมของท่านเป็นอย่างไรบ้างเมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
๗. ความเป็นอยู่ด้านคุณภาพชีวิตของท่านเป็นอย่างไรบ้าง	๐	๑	๑	๒	๐.๖๖	ใช้ได้

เมื่อมาอยู่ในจังหวัดลำปาง						
๘. ท่านมีการปรับตัวด้านเศรษฐกิจอย่างไรเมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปาง	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้
๙. ท่านมีการปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างไรเมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำปาง	๐	๑	๑	๒	๐.๖๖	ใช้ได้
๑๐. นอกจากด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ท่านยังปรับตัวและเรียนรู้อะไรบ้างกับคนในจังหวัดลำปาง	๑	๑	๑	๑	๑	ใช้ได้

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๔๔/ว ๙๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง วัดบุญวาทย์วิหาร
อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ๕๒๐๐๐
โทร. ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗, โทรสาร ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗
www.mculampang.com

๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
๒. โครงร่างวิจัยฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมขอชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง” ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง จึงขอความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหัวข้อการวิจัยเรื่องดังกล่าว จึงเจริญพรท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

เจริญพรมาด้วยความนับถือ

(พระราชธรรมมาลังการ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

งานธุรการและสารบรรณ

โทรศัพท์/โทรสาร : ๐ ๕๔๒๑ ๙๒๘๗

มือถือ ๐๘ ๙๕๕๘ ๑๑๙๗

ที่ ศธ ๖๑๔๔/ว ๙๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง วัฒนุญวาทย์วิหาร
อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ๕๒๐๐๐
โทร. ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗, โทรสาร ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗
www.mculampang.com

๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
๒. โครงร่างวิจัยฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง” ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง จึงขอความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหัวข้อการวิจัยเรื่องดังกล่าว จึงเจริญพรท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

เจริญพรด้วยความนับถือ

(พระราชธรรมมาลังการ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

งานธุรการและสารบรรณ

โทรศัพท์/โทรสาร : ๐ ๕๔๒๑ ๙๒๘๗

มือถือ ๐๘ ๙๕๕๘ ๑๑๙๗

ที่ ศธ ๖๑๔๔/ว ๙๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง วัตถุประสงค์วิทยาลัย
อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ๕๒๐๐๐
โทร. ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗, โทรสาร ๐-๕๔๒๑-๕๒๘๗
www.mculampang.com

๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.อนุกุล ศิริพันธุ์

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
๒. โครงร่างวิจัยฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ในจังหวัดลำปาง” ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง จึงขอความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหัวข้อการวิจัยเรื่องดังกล่าว จึงเจริญพรท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

เจริญพรมาด้วยความนับถือ

(พระราชธรรมมาลังการ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

งานธุรการและสารบรรณ

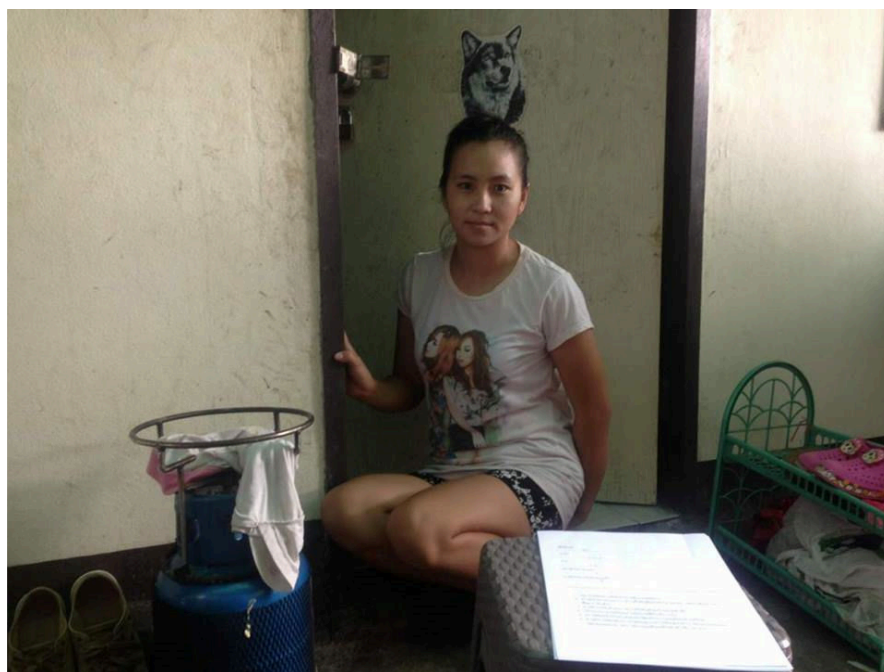
โทรศัพท์/โทรสาร : ๐ ๕๔๒๑ ๙๒๘๗

มือถือ ๐๘ ๙๕๕๘ ๑๑๙๗

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพกิจกรรมการวิจัย

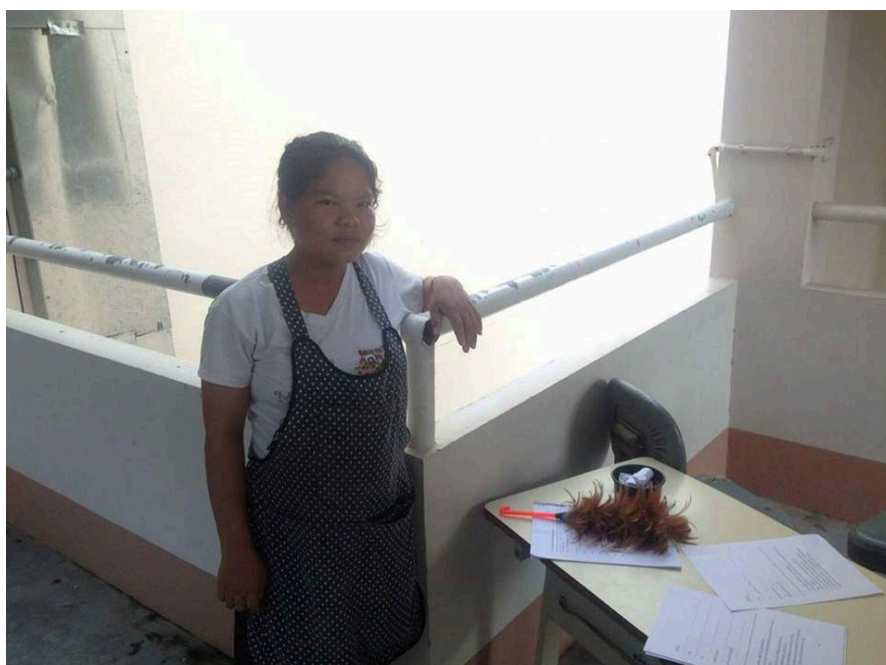
นักวิจัยกำลังสอบถามข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แก่ชาวเมียนมาร์
ในบ้านเช่า ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

นักวิจัยกำลังสอบถามข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แก่ชาวเมียนมาร์
ในบ้านเช่า ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

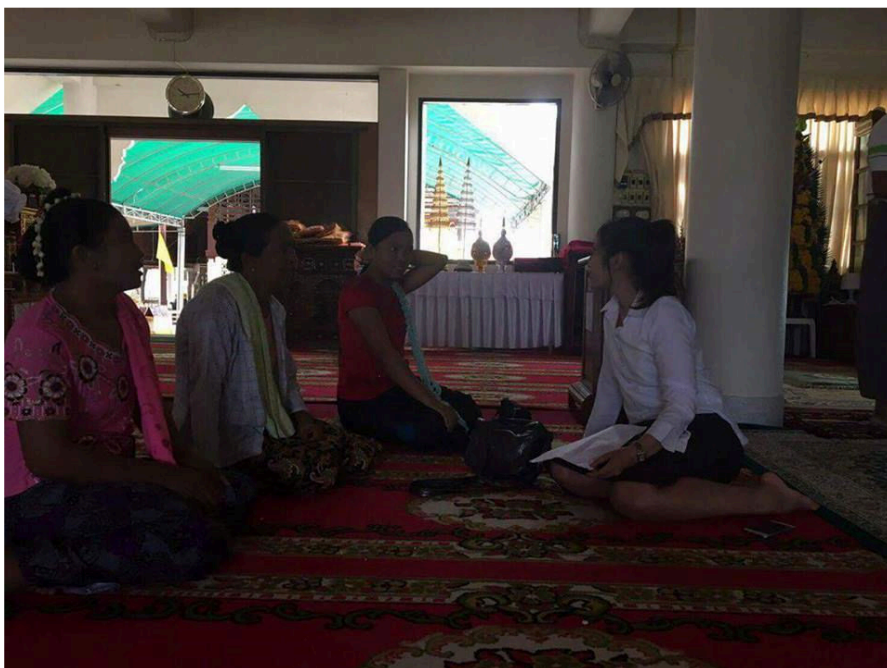
ลูกหลานของชาวเมียนมาร์ที่มาอาศัยอยู่กับครอบครัว
ในบ้านเช่า ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

นักวิจัยกำลังสอบถามข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แก่ชาวเมียนมาร์
ที่มีอาชีพเป็นแม่บ้านอยู่รีสอร์ทแห่งหนึ่งใน อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ชาวเมียนมาร์ใช้ชีวิตประจำวันหลังเลิกงาน ประกอบอาชีพปลูกจ้างร้านค้าแห่ง
หนึ่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

นักวิจัยกำลังสัมภาษณ์ชาวเมียนมาร์ที่มาร่วมงานสำคัญทางพระพุทธศาสนาใน
วัดท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

นักวิจัยกำลังสัมภาษณ์ชาวเมียนมาร์ที่มาร่วมงานสำคัญทางพระพุทธศาสนาใน
วัดท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สภาพที่พักอาศัยของชาวเมียนมาร์ที่มาอาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง

สภาพที่พักอาศัยของชาวเมียนมาร์ที่มาอาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง

ภาคผนวก ค
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล ศีลาวัฒน์ ชัยวงศ์
 วัน เดือน ปีเกิด ๔ กันยายน ๒๕๓๐
 ที่อยู่ปัจจุบัน ๒/๑ หมู่ ๔ ตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ที่ทำงานปัจจุบัน วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๕๗-ปัจจุบัน อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
 พ.ศ. ๒๕๕๖ นักวิชาการพาณิชย์ สำนักงานการค้าภายในจังหวัดพะเยา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๗-ปัจจุบัน รด. (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร), มหาวิทยาลัยบูรพา
 พ.ศ. ๒๕๕๖ รป.ม. (นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยพะเยา
 พ.ศ. ๒๕๕๔ ศศ.บ. (วิจัยสังคม), มหาวิทยาลัยนเรศวร
 พ.ศ. ๒๕๔๙ ธรรมศึกษา(ธม.) เอก

ผลงานวิชาการ

งานวิจัย

- ศึกษากระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการ
- พฤติกรรมจิตสาธารณะ เด็กไทยยุค Generation Z: การสร้างจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนา
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและพิธีกรรมการจัดงานศพของชาวล้านนาได้รับทุนสนับสนุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- กระบวนการอนุรักษ์เอกสารโบราณโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าข้าว ตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์เขลางค์นคร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
- กระบวนการพัฒนาศักยภาพจิตอาสาสมัครผู้ป่วยตามแนววิถีพุทธของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์เขลางค์นคร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
- การพัฒนาพื้นที่โบราณสถานและโบราณวัตถุเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนบ้านทุ่งมานใต้ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์เขลางค์นคร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

บทความวิชาการ

- ศักยภาพการแข่งขันของประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสินค้าเกษตรที่มีผลต่อการลงทุนของนักลงทุน มองผ่านจุดผ่อนปรนชายแดนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ชื่อวารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- Development of ancient sites and antiques for learning of ban thong man tai community, banpua sub-district, maung district, lampang province. Life, Power and Ethnics. The 1th International Conference on Ethnics in Asia August 20-21, 2015. Eko-Thotsarot Building, Naresuan University, Phitsanulok
- The role of Lampang Buddhist College in preparing to enter the ASEAN community. The 12Th Conference of the United Nation Day of Vesak. Mahachulalongkomrajavidyalaya University 28-30 May 2015, Thailand
- กระบวนการพัฒนาศักยภาพจิตอาสาสมัครผู้ป่วยตามแนววิถีพุทธของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ชื่อวารสาร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักพิมพ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ผู้นำชุมชนกับการส่งเสริมการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ชื่อวารสาร วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ๒๕๕๗ สำนักพิมพ์ น้ำโห่งการพิมพ์
- ชุมชนน่าอยู่ อย่างยั่งยืน ด้วยพุทธบูรณาการ ชื่อวารสาร พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- แนวทางการสืบสานภูมิปัญญาการนวดแผนไทยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลบ้านสาบ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ชื่อวารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์
- เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับการพัฒนาความสุข ชื่อวารสาร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖
- สตรีนิยมในมิติเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ชื่อวารสาร วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖
- ผลกระทบของยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจจังหวัดพะเยา กับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนชายแดนบ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ชื่อวารสาร หนังสือรวบรวมบทความ “ผู้หญิง วัฒนธรรม ท้องถิ่นชุมชน” ปีที่ ๑๒ เล่มที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ประจำเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๖ สำนักพิมพ์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ชื่อ : พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน
 วัน เดือน ปีเกิด : ๑๐ มกราคม ๒๕๑๗
 สถานที่เกิด : อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
 การศึกษา : พธ.ม. พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงาน : อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ลำปาง รักษาการ
 ผู้อำนวยการสำนักทรัพยากรบุคคล วิทยาลัยโยนก

อุปสมบท : ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ วัดหนองห้า ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
 สังกัด : วัดท่าข้าว (ม.) ตำบลบ่อแฮ้ว เขต ๒ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
 หน้าที่ : ประธานหลักสูตรสาขาวิชาพระพุทธศาสนา. วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดท่าข้าว ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง วัดบุญวาทย์วิหาร พระอารามหลวง

ชื่อ : ดร.ลำพอง กลมกุล
 วัน เดือน ปีเกิด : ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๑
 การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๔๔ ปริญญาตรี สาขาการสอนมัธยมศึกษา วิชาเอกคณิตศาสตร์-ฟิสิกส์
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้รับทุนกาญจนาภิเษก (Golden Jubilee
 Scholarship) ณ มหาวิทยาลัย Guelph ประเทศแคนาดา
 พ.ศ. ๒๕๔๘ ปริญญาโท สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. ๒๕๕๔ ปริญญาเอก สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและ
 จิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ประสบการณ์การทำงาน : รักษาการผู้อำนวยการส่วนวิจัยสารสนเทศและบริการวิชาการ
 ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย